

ADVOCAT

ADVOCAT

ADVOCAT

ADVOCAT

ADVOCAT

ADVOCAT

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI ÜGYVÉDI KAMARA FOLYÓIRATA

2011. XIV. ÉVFOLYAM, 1-4. SZÁM

A MUNKAJOG ÚJ SZABÁLYAI I.

A VEZETŐ ÁLLÁSÚ MUNKAVÁLLALÓKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

Az új Munka Törvénykönyve (a továbbiakban: Mt.) szabályozásának és elfogadásának viharos körülményei az egész ország közvéleménye előtt ismertek, aki csak felületesen tájékozódik az elektronikus és papír alapú sajtóból, az is tájékoztatást kapott az új jogszabály részleteiről. Még a mostani jogszabályi dömpingből is kiemelkedik az Mt. javaslatának, a tervezett módosításainak, és a végleges szöveg elfogadásának kálváriája. A magunk részéről egy cikksorozat keretében szeretnénk megismertetni az olvasókkal a munkajog 2012-ben hatályba lépő szabályait. Ezek közül egy olyan jogintézménnyel foglalkozunk először, amely túlélte a fent leírt „viharokat”, és gyakorlatilag változatlan szöveggel fogadta el az Országgyűlés a 2011 nyarán megjelent Javaslatához képest.

1. Az Mt. jelenleg hatályos szövege a X. fejezetben rendezi a vezető állású munkavállalókra vonatkozó szabályokat. Az Mt. 2011. júliusában közzétett Javaslat (amelyet a Kormány még nem tárgyal meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának) a Második Rész 11. fejezetében, „A munkaviszony egyes típusaira vonatkozó különös szabályok” cím alatt tárgyalja a vezető állású munkavállalókra vonatkozó kérdéseket. E rövid írásban egyrészt elemzem a jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket, a bírói gyakorlatot és jogirodalmi álláspontokat, másrészt összevetem a Javaslat által bevezetni szándékozott előírásokkal.

2. Mielőtt rátérnék a vezetők összeférhetlenségi szabályaira, feltétlenül tisztázandó a vezető állású munkavállaló fogalma. Az Mt. 188. § (1) bek. szerint vezető állású munkavállaló a munkáltató vezetője, valamint helyettese. A 188/A. § (1) bek. alapján a tulajdonos vagy tulajdonosi jogokat gyakorló szerv, számára lényeges munkakör tekintetében előírhatja, hogy bizonyos kérdések (többek között a speciális összeférhetlenségi szabályok) vonatkozásában a munkavállaló vezetőnek minősül. A Javaslat 202. §-a értelmében vezető állású munkavállaló a munkáltató vezetője, valamint a közvetlen irányítása alatt álló és helyettesítésére jogosított más munkavállaló, illetve munkaszerződés a vezetőre vonatkozó rendelkezések alkalmazását írhatja elő, ha a munkavállaló a munkáltató működése szempontjából kiemelkedő jelentőségű vagy fokozottan bizalmi jellegű munkakört tölt be, és távolléti díja eléri a minimálbér hátszerezését.

Ami a jelenlegi gyakorlatot illeti, a helyettes, mint vezető tekintetében nincsenek egyértelmű szabályok annak eldöntésére, ki lehet helyettes, segítségül szolgálhat a munkáltató Szervezeti és Működési Szabályzata vagy más belső rendelkezése.¹ A vezetővé váláshoz feltétlenül szükséges, hogy megfelelő hatásköri szabályozás kapcsolódjon a helyettes feladataihoz. Ezt a minősítést nem lehet rendeltetésellenesen gyakorolni, tényleges hatáskörök és feladatkörök, bizalmi jellegű munkakör nélkül, csupán a szigorúbb összeférhetlenségi szabályok érvényre juttatása érdekében.²

A Javaslat meghagyja az eredeti *terminus technicus*, vagyis a vezető állású munkavállaló kategóriáját, változatlanul hagyja a vezetők hármas felosztását³, viszont részben szűkíti, részben bővíti annak

fogalmát, illetve nagyobb teret enged a vezetők alkupozíciójának. A leglényegesebb változás, hogy az eddigi egyoldalú tulajdonosi döntés helyett a feleknek a munkaszerződésben megtestesülő közös akaratára alapján lehet kiterjeszteni egy munkavállalóra a vezetői szabályokat. A munkaszerződésben történő kiterjesztésnek is feltétele a kiemelkedő jelentőségű vagy fokozottan bizalmi jellegű munkakör megléte, illetve egy elég szűkmarkú kereseti cenzus. A vezető helyettes vonatkozásában novum, hogy az ilyen személynek az első számú vezető közvetlen irányítása alatt kell állnia, és előírás, hogy az első számú vezető részbeni vagy egészbeni helyettesítésére legyen feljogosítva. A helyettes fogalmának precízebb meghatározása feltétlenül előrelépést jelent a Javaslatban.

A vezető munkajogi fogalmánál ugyanakkor feltétlenül meg kell említeni a Gazdasági társaságokról szóló törvénynek (a továbbiakban: Gt.) a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályait, illetve a Gt. 22. § (2) bekezdését, amely szerint a vezető tisztségviselőt e minőségében megillető jogokra és az őt terhelő kötelezettségekre – a törvényben meghatározott eltérésekkel – a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) megbízásra vonatkozó szabályait (társasági jogi jogviszony) vagy a munkaviszonyra irányadó szabályokat kell alkalmazni. Ezen szabályozás alapján elmondható, hogy a vezető tisztségviselői jogviszony egy önálló jogviszony,⁴ amely szerint a vezető tisztségviselő társasági jogviszonyban áll, jogaira és kötelezettségeire a Gt.-ben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. megbízási szerződésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Amennyiben a vezető tisztségviselő munkaszerződést kötött a munkáltatóval, úgy pedig a Gt. mellett a munkajogi szabályok alkalmazandók esetében.

3. Feltétlenül szólni kell a vezetőkre vonatkozó jogi szabályozás szemléletbeli változásáról, nevezetesen, hogy az eddig részleges kogenciát a diszpozitív szemlélet váltja fel. Az Mt. 192/B. § (1) bek. értelmében négy jogszabályhelyen szabályozott kérdésben (a Kollektív Szerződés hatálya nem terjed ki a vezetőkre, a felmondási tilalmak hiánya a vezetőknél, a vezetői rendes felmondás indokolása, a rendkívüli felmondás eltérő határideje és a vezetők szigorúbb felelősségi szabályai) nem enged eltérést a törvényhez képest, míg a Javaslat 203. §-a szerint a vezetői munkaszerződés eltérhet a Második Részben foglaltaktól (egyedül a KSZ személyi hatályának vezetőkre történő kiterjesztési tilalma maradt fenn).

4. Ami az összeférhetlenségi szabályokat illeti, a hatályos Mt. 191. §-a a speciális összeférhetlenségi tilalmakat sorolja fel, és a 192/A. §-ban rendeli hozzá a speciális jogkövetkezményeket. Tekintettel arra, hogy az Mt. X. fejezet és a III. rész egyéb szabályai a *ius specialis – ius generalis* viszonyában állnak egymással, természetesen a 191. § mellett érvényesülnek a vezetőkre is az Mt. 3. §-ában, illetve 108. §-ában rögzített szabályok is. A későbbiekben ki fogunk térni a Gt.-ben szabályozott vezető tisztségviselői összeférhetlenségi kérdésekre is. A Gt. kapcsán az összeférhetlenségi tényállásokat versenytilalmi szabályoknak is nevezik, ami alatt nem az ún. versenytörvény (1996. évi LVII. tv., a továbbiakban: Tpt.) rendelkezéseit értjük, mert ezek a ren-

1 Pál L.: *A vezetők foglalkoztatásának szabályai*. HVG-ORAC, Budapest, 2007. 15.

2 Lőrincz GY: *Az új Gt. munkajoggal összefüggő kérdései*. *Gazdaság és Jog*, 1998/9. 23.

3 *A hármas felosztás alatt értjük az első számú vezető, a helyettese és a helyettesnek minősített vezető kategóriáit. Ez utóbbi kettőt az irodalom „második vonalbeli vezetőnek” tekinti. Ld. Pál: i. m. 16., ill. Fabók A.: A*

vezető állású munkavállalók jogviszonyának egyes kérdései. Gazdaság és Jog, 1999/2. 20. Radnay József vetette fel a vezetői kör felosztásának megkülönböztetése iránti igényét. Ld. Radnay J.: *A vezetők munkavégzési jogviszonyának és a munkáltatói jogkör gyakorlásának egyes kérdései. Gazdaság és Jog*, 1998/11. 19.

4 Pál: i. m. 21–22.

delkezések annyiban versenytilalmi jellegűek, miszerint azt kívánják meggátolni, hogy a vezető tisztségviselők versenyt támaszthassanak saját társaságukkal szemben.⁵

a. Az Mt. 191. § értelmében a vezető a tudományos, oktatói, illetőleg szerzői jogi védelem alá eső tevékenység kivételével további munkaviszonyt, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt nem létesíthet (munkaszerződés még ezen kivételes tevékenységeket is megtilthat). A szabályozásból következik, hogy a vezető csak igen szűk körben jogosult, illetve egyáltalán nem jogosult további munkaviszonyt, megbízási jogviszonyt, vállalkozási jogviszonyt, személyes közreműködéssel járó tagsági jogviszonyt létesíteni. A Javaslat lakonikus rövidséggel annyiról rendelkezik, hogy „A vezető további munkavégzésre irányuló jogviszonyt nem létesíthet”. A Javaslat a munkavégzésre irányuló jogviszony alatt a további munkaviszonyt is érti. Az új szabályozás abban különbözik a hatályos törvénytől, hogy nem ad eltérésre lehetőséget a tudományos, oktatói, szerzői jogi védelem alá eső tevékenység keretei között. E megállapításunknál emlékeztetünk arra, hogy a Javaslat 203. §-a munkaszerződések esetében szinte teljes mértékben engedi az eltérést, vagyis munkaszerződés továbbra is engedheti a kivételes tevékenységek folytatását vezető számára.

b. A munkavégzésre irányuló tevékenységek mellett vezetők számára a más társaságban való részesedés is tiltott, ugyanez irányadó a közeli hozzátartozóra, illetve nem megengedett az egyéni vállalkozás folytatása sem, azzal, hogy a saját részesedés, illetve a közeli hozzátartozó részesedése a munkáltatóéval azonos vagy azzal hasonló tevékenységet folytató, illetve a munkáltatóval rendszeres gazdasági kapcsolatban álló gazdálkodó szervezetnél tilalmazott. A Javaslat annyiban tér el a hatályos Mt.-től, hogy közeli hozzátartozó helyett a hozzátartozó részesedését tiltja. (A Gt. 25. §-a a vezető tisztségviselő további tevékenységeit az Mt.-ben foglaltaknál enyhébben szabályozza.)

c. A legjelentősebb eltérés a jelenlegi és a tervezett Mt. között, hogy míg jelenleg a 191. § (3)-(5) bekezdése súlyos következményeket fűz a fenti szabályok megszegéséhez, addig a Javaslat 206. §-a ilyen, vagy ehhez hasonló szabályozást egyáltalán nem tartalmaz.

Hozzá kell tennünk, hogy az Mt. 191. § (5) bek. és a bírói gyakorlat értelmében az összeférhetlenségre vonatkozó szabályok megszegése maga után vonhatja nemcsak a fenti jogkövetkezményeket, hanem a vezető munkaviszonyának rendes vagy rendkívüli felmondással történő megszüntetését is. Erről a Javaslat nem tesz említést, kérdés, hogy az új szabályozás nyomán kialakuló bírói gyakorlat változik-e, vagy továbbra is érvényesül a jelenlegi szemlélet. A mennyiben a közeli hozzátartozó szegi meg az összeférhetlenségi szabályokat, úgy a vezető munkaviszonyának Mt. 96. § (1) bek. b) pontja szerinti rendkívüli felmondással történő megszüntetése nem feltétlenül következik be, de a konkrét tényállás ismeretében szóba jöhet ez a jogkövetkezmény. Teljesen más tényállás az, ha a vezető nem tesz eleget a 191. § (2) bek. c) pontjában írt kötelezettségnek, és ez megalapozhatja az Mt. 96. § (1) bek. a) pontja szerinti rendkívüli felmondást, vagy a rendes felmondást.⁶

d. További nagyon lényeges eltérés az Mt. és a Javaslat között, hogy mellőzi az összeférhetlenségi szabályok megsértésével okozott károkért, illetve a vezetői tevékenység körében okozott károkért való felelősség körében a polgári jogi szabályok alkalmazását. Jelenleg a vezető a nem vezetői tevékenység körében okozott károkért az általános szabályok szerint felel, míg a vezetői tevékenység keretei között (és ide tartoznak az összeférhetlenségi szabályok is) okozott károkért⁷ a felelősség a Ptk. alapján alakul, amely azt jelenti, hogy nemcsak a teljes kárért áll fenn a vezető felelőssége, hanem teljes vagyonával is felel. A Javaslat jelentős változásokat hozott a nem vezető állású munkavállalók felelősségi szabályai tekintetében. Az általános felelősségi szabályokat polgári

jogi alapokra helyezte: a felelősség alapja a jelenlegi Ptk. 339. § (1) bek. szerinti adott helyzetben általában elvárható magatartástól való eltérés, illetve a munkavállalónak a munkáltatót ért teljes kárt meg kell térítenie. A vezetőkre vonatkozó felelősségi szabályok ezek szerint teljes mértékben megegyeznek a „beosztott” munkavállalókat érintő felelősségi szabályokkal, így indokolatlan egyenlőséget teremt a két munkavállalói csoport között, ami nehezen védhető a vezetőknek a munkaszervezetben betöltött szerepe és díjazási rendszere miatt. Erről az egyenlőség-telről a Javaslatnak mind az általános, mind a részletes indokolása szemérmesen hallgat (azzal a megjegyzéssel, hogy a törvényalkotók többször is deklarálják a polgári jogi szabályok alkalmazását a munkajogban.

e. Sem az Mt., sem a Javaslat nem állapít meg speciális szabályokat az ún. versenytilalmi megállapodások tekintetében, amiből következik, hogy az Mt. 3. § (4) bekezdése, illetve a Javaslat 216. §-a a vezetőkre is kiterjed. Tekintettel arra, hogy a versenytilalmi megállapodással kapcsolatos bírói gyakorlat kialakultnak tekinthető, ezért ennek részletesebb elemzését mellőzzük. Ennél a jogintézménynél is kérdéses, hogy miként fog alakulni a jövőben a bírói gyakorlat iránya, hiszen a Javaslat némileg újraszabályozta a versenytilalmi megállapodás jogintézményét. Az eddigi munkáltatói jogos gazdasági érdek veszélyeztetésének tényállása kiegészül annak sérelmével is, az ellenérték mértékének tekintetében pedig az újabb munkavégzésre irányuló jogviszony létesítésének esetleges akadályozása a mérvadó.

f. Ugyanez a megállapítás irányadó a vezetők titoktartási kötelezettségére is, speciális rendelkezés hiányában az Mt. 103. § (3) bek. alkalmazása folytán a vezető is köteles a munkája során tudomására jutott üzleti titkot, illetve alapvető fontosságú információkat megőrizni. Amennyiben a vezető állású munkavállaló egyben vezető tisztségviselő is, úgy a Gt. 27. § (1) bek. értelmében is köteles az üzleti titkot megőrizni. Az üzleti titok fogalmát sem az Mt., sem a Gt. nem határozza meg, így mögöttes szabályként a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló Tpt. szabályait kell alkalmazni, amely visszautal a Ptk. 81. § (1)-(2) bekezdéseire.

5. Végezetül, ami a vezető állásúak tevékenységével kapcsolatos jogvitákat illeti, a bírói gyakorlat következetes abban, hogy ezek a viták a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak akkor is, ha az érintett ügyében az Mt. a polgári jogi szabályok alkalmazhatóságára utal vissza. Tehát az Mt. 3. és 192/A. §-ainak a megfogalmazása („a polgári jog szabályai szerint”) nem eljárásjogi hatásköri szabályt takar, csupán a munkaügyi bíróság, mint hatáskörrel rendelkező bíróság számára az anyagi jogi szabályok tekintetében az Mt.-ben nem szabályozott kérdésekben jelöli ki a polgári jog alkalmazandóságát.⁸ Ugyanez irányadó akkor, ha munkaviszonyban álló vezető tisztségviselővel szemben kell a munkáltatónak eljárni. (Nagyon érdekes tényállást fogalmaz meg Juhász László a vezetők ellen a fenyegető fizetésképtelenség miatt indított bírósági eljárásai kapcsán, mert az előbb említett Mt. és Ptk. mellett még álláspontja szerint alkalmazandó a Gt. és a Csődtörvény 30. §-a is.)⁹

6. A fentiekben megpróbáltuk elemezni a jelenlegi Mt.-nek a vezető állású munkavállalókra vonatkozó jogviszony, mint atipikus munkajogviszony sajátosságait, illetve bemutatni azokat a változásokat, amelyeket ezen a területen az Mt. Javaslatában megtapasztaltunk. Az új szabályozás nagyobb teret enged e speciális munkaviszony esetén a diszpozitívításnak, illetve a felek közötti munkaszerződésben megjelenő megállapodásnak. Ez a tendencia felfogható a munkajog magánjogiasodási folyamata részeként, ami helyeselendő. Ugyanakkor az összeférhetlenségi szabályok szankciónak a törvényből történő elhagyása, illetve a felelősségi viszonyok nivellálása erősen menedzserbarát szemléletet tükröz.

5 Wellmann GY.: *A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége. Gazdaság és Jog, 1996/12. 11.*

6 Pál L.: *i. m. 58.*

7 Prugberger T.: *Európai és magyar összehasonlító munka- és közszolgálati jog. KJK-Kerszöv, Budapest, 2000., 414.*

8 Wellmann: *i. m. 10.*

9 Juhász L.: *A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése. Gazdaság és Jog, 2011/5. 6.*

„A JOGÁSZOK SZERETIK A BORT... A JÓ BORT...”

Ha az igazság valóban a borban van, ahogyan tartja a közmondás, és az igazságot – ideális esetben – a jogban találjuk meg, akkor nem is lenne olyan nehéz megtalálni a kapcsolatot, hogy a jogász miért foglalkozik a borral. Persze, ennél az egyszerű képzettársításnál a hazai borágazat helyzete napjainkban árnyaltabb képet mutat. Ma a siker egyik meghatározó dimenziója, hogy valódi minőséget és potenciált képviselő boraink igazi lényegüket megmutatva hogyan tudnak eljutni a világg piacra. Adottságaink, lehetőségeink és borászaink kiválóak, ám boraink világversenyeken elért ragyogó sikerei ellenére sem mindig pozitív előjelű boraink megítélése a nemzetközi piacokon. Az óriási mennyiségeket befogadni képes szocialista piacokra történő tömegtermelésnek megvoltak a boraink minőségre kiható káros következményei. Történelmünk lenyomata a globális köztudatban olykor ma is kísért, és az időmúlás ellenére ez a sztereotípiá ma is érzékeny pont az egyediséget ténylegesen megmutatni képes magyar borász számára. A kibontakozásnak további útját állják más akadályok is, mint a borhamisítás ma is létező jelensége, a szőlőterületek csökkenése, a csupán alacsony színvonalat és minőséget felmutató borok tömeges piaci jelenléte.

Ha szigorúan a jog szempontjából vizsgálódunk, az első szembeötlő tény, hogy a szőlőtermesztés és borgazdálkodás „túlszabályozott”: ennek káros hatásai a termelői oldalon, a gyakorlatban mutatkozhatnak meg, gondolva itt leginkább a bürokrácia térnyerésére és az adminisztrációs terhek növekedésére. Pedig a hatóságok és a borászok közötti sikeres és hatékony kommunikáció megteremtése kulcsfontosságú a hazai bor versenyképességének megteremtése szempontjából, melynek során elsődlegesen a túlszabályozottság megszüntetését és az adminisztrációs terhek csökkentését kell kiemelt figyelemmel kezelni.

Többek között ezek a megoldásra váró feladatok, az érdekek összehangolásának dilemmái és a nyomukban megjelenő kihívások adták aktuális témáját a jogászok² és borászok 2011. november 11-én a MAB Székházban (Miskolc, Erzsébet tér 3.) megrendezett „A magyar bor, mint a jogvédelem tárgya” című konferenciájának.

„A jogászok szeretik a bort. A jó bort.” – szögezte le rögtön megnyitó beszédében Dr. Cserba Lajos, a Magyar Jogász Egylet B.-A.-Z. Megyei Szervezetének elnöke. Kiemelte, hogy a konferencia egyik alapvető célkitűzése így a tudományos értekezés mellett, hogy a jogásztársadalom minőségi magyar bortermelés előtti tiszteletadása is legyen. Amikor ugyanis a jogászok a hetvenes években úgy döntöttek, hogy felkarolják és jogszabályok megalkotásával megvédik a borágazatot, akkor a borra, nemcsak mint védendő jogtárgyra, hanem mint az emberiség maradandó értéket képviselni tudó alkotására tekintettek. Cserba Lajos így annak szellemében és hangsúlyozásával nyitotta meg a konfe-

renciát, hogy a jogászok célja és feladata elsődlegesen az igazi érdemeket felmutató, minőségi magyar bortermelés védelme.

Cserba Lajos gondolatait Demeter Ervin, a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal kormány megbízottjának megnyitó szavai szőtték tovább. Elmondta, hogy látja és hiszi, hogy a minőségi, értéket adó magyar bortermelésben olyan jelentős megújulási folyamat vette kezdetét, melybe tökéletesen beilleszthető a jogászok szaktudása, és ennek megfelelően a jogászok szeretnének is bekapcsolódni ebbe a folyamatba. Mert hiba lenne kimaradni a várható sikerekből. Hazánk adottságai ugyanis predestináltak a sikerre: véleménye szerint magának tokaji borvidéknek a létezése és egyedisége is versenyelőnyt jelenthet hazánk számára. Kiemelte, hogy a jogász számára azonban Tokaj nemcsak borvidéki jellegénél fogva rejt kihívásokat, hanem világörökségi jellegénél fogva különösképpen kiérdemelné jog védelmét. Ennek ellenére konstataulta, hogy sajnálatosan meglehetősen rosszul áll a jogász ezeknek a szabályozási kérdéseknek a kidolgozásával. Amikor a Tokaj Történelmi Borvidék és Kultúrtáj a világörökség része lett, nem történt meg a részletes nemzeti szabályozás kidolgozása, bízva abban, hogy elegendő védelmet biztosít ennek a nagytékintélyű területnek az UNESCO világörökség egyezménye. Itt is, mint mindig a szembeötlő problémák hívták életre a gondolatokat és a nyomukban megvalósítani indokolt tetteket: a kiemelt szabályozás kidolgozásának igénye akkor vált ismét igazán sürgetővé, amikor a közelmúltban a szerencsi szalmaégető erőmű körül egymásnak feszültek az érdekek és indulatok.

A tokaji borvidék minőségének és lényegének megértéséhez fel kell nőnie a jogalkotónak is, csak ennek tudatában tudja a jog megfelelően megvédeni a tokaji borvidék kultúrtáj jellegét is – hangsúlyozta a kormány megbízott. Tokaj hírnevét és presztizsét tovább lehetne erősíteni azzal, ha kiemeljük és védjük, hogy elvitathatatlan borvidéki sikerei mellett rendelkezik egy kultúrtáj megragadó szépségével is. Fel kell készülnünk egy olyan szabályozás kidolgozására, melyben Tokaj, mint a kultúrtáj is releváns szerepet kap. Hozzátette, hogy a jogászok is érzékelik a gyakorlat nehézségeit, ami abból fakad, hogy a jogászok túl mélyen avatkoztak be a borágazatba, és a több ezer oldalra rúgó uniós és az annak megfelelni akaró hazai szabályok miatt joggal érezhetjük túlszabályozottnak a területet. Egy transzparens rendszer kidolgozása tehát a jogalkotónak is különös kihívást jelent, azonban aktuális feladatként tekint rá a Vidékfejlesztési Minisztérium.

Demeter Ervin a konferencia előadásainak tematikájához kapcsolódva kiemelte az eredetvédelmi rendszer pontos kidolgozásának szükségességét, mert úgy véli, hogy ez az egyetlen, igazi garanciavállalás a minőség hangsúlyozása felé vezető úton. Végezetül a jelenleg elfogadásra váró termékleírásokról ejtett szót, kiemelve, hogy sajnálatos tény, hogy jelentősen megkésve kívánunk eleget tenni az Unió felől érkező kötelezettségeinknek. Ugyanakkor a termékleírások megalkotását számos nehézség kíséri, s a kidolgozása nyomán számos egymásnak ellentmondó akarat született. Mégis szükség van kreativitásra és a megalkotás során – az egyszerűbb útról letérve – de el kell gondolkodni,

1 Összefoglaló a 2011. november 11-én megrendezett borjogi konferenciáról
2 A konferencia szervezői: a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Akadémiai Bizottságának Eljárásjogi Munkabizottsága, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Európai és Nemzetközi Jogi Intézete, a Magyar Jogász Egylet B-A-Z Megyei Szervezete.

hogy milyenek látjuk mi magyarok a borainkat, milyenek látjuk a borvidékeink és kiemelten Tokaj a jövőjét, hogy olyan borok születhessenek meg ezeken a földeken, melyek jó hírrel képviselik hazánkat és tartósan megmaradnak a piacokon.

A konferencia első előadója Dr. Simon Attila, helyettes államtitkár, előadása előtt Demeter Ervin szavainak megerősítéseként elmondta, hogy valóban komoly küzdelmek tárgya a tokaji borvidéken a termékleírások elkészítése, mert a borvidék egyik része Szlovákiához tartozik, s ez nehezíti a megegyezést és a közös álláspontok kialakítását. Jelenleg emiatt váltakozó sikerrel folyik a küzdelem az Európai Bizottság előtt, mert két, több ponton is erős eltérést tartalmazó termékleírás született a megosztott borvidéken. Kiemelte azonban, hogy dicséretes szomszédjaink hozzáállása a kérdéshez, ugyanis úgy tűnik, hogy nem zárkoznak el a termékleírások egymáshoz közelítésétől.

Az aktuális kitérő gondolatokat, mint a minden szőlő és bor alapját adó termőföld stratégiai jogalkotás tükrében vizsgált védelmének mindenre kiterjedő, gyakorlatközpontú, tartalmas ismertetése követte. Simon Attila a témaválasztás kapcsán már az elején leszögezte, hogy különösen kiemelt jelentőségű a hazai termőföldek védelme, mert 7,5 millió hektár nagyságú termőföldterületeink vesztes csökkenésnek indultak. Az utóbbi 20 évben mintegy 500 ezer hektárral csökkentek értékes termőterületeink, és ha ilyen mértékű csökkenéssel számolunk, nyilván nem nehéz megjósolni, hogy mikorra lenne várható a területek végleges kimerülése. Ezeknek a riasztó adatoknak az ismeretében válik igazán realizálhatóvá, hogy miért lett elsődleges feladat, hogy minden egyes termőföldrészletért küzdjünk és megtartsuk azokat eredeti minőségükben, kihasználva a bennük rejlő potenciált.

A jog által kínált alternatívák szignifikáns részei lehetnek a termőföld védelmének. Bár ezek kézzel nem fogható, nem látható eszközök, jelenlétük nélkül mégsem tudnánk sikerrel felvenni a harcot a termőföldek említett drasztikus csökkenésével szemben. Simon Attila szerint a jogi eszközök hatékony segítséget és támaszt adnak, mert a termőföld, mint jogtárgy szerepének felértékelésével és ennek megfelelő kiemelt szabályozásával érezhetően lehet a helyzet problematikus, megoldásokra váró mivoltát.

A termőföld egységes védelmének kialakítását nehezíti, hogy birtokstruktúránk mostanra elaprózódott, és a nem könnyíti a helyzetet a kormányról-kormányra szálló, megörökölt káros helyzet sem. Simon Attila ennek nyomán elmondta, hogy ezalatt nem elsődlegesen csak az osztatlan közös tulajdonok kapcsán felmerülő problémákra gondol, hanem arra is, hogy a gyakorlatban csak lassan és fokozatában állt be a tilalom a jogi személyek termőföldszerzésére vonatkozóan. 2004-ben a csatlakozási szerződés aláírása újabb feladatokat adott a magyar jogalkotó számára, amikor mélyrehatóan át kellett alakítani a rendszert az uniós vállalatoknak megfelelően. Napjainkra a legfontosabb a területet érintő kreatív jogalkotás, mondta el előadásában Simon Attila. A kreatív jogalkotás nem más, mint a gyakorlati igényekkel konvergáló szabályozás megalkotása. Ez azonban a jogon kívüli eszközök, mint például hatástanulmányok figyelembevételével és alkalmazásával valósulhat csak meg.

Határozott véleménye, hogy az aktuális vidékfejlesztési stratégiánk fontos szerepet kaphat a termőföld stratégiai védelmében. A földvédelmi rendszerünk jelenlegi alapja, hogy megerősöd-

jön egy olyan rendszer, ahol sikeresen képes magát fenntartani – támogatások segítségével - a kis- és középbirtok struktúra is. A helyettes államtitkár meglátása szerint ez persze nem vad és kilátástalan küzdelmet kell, hogy jelentsen a nagybirtokstruktúrával szemben. Sokkal fontosabbnak látja az "arany középút" megnyugtató és békés megoldásának gyakorlati alkalmazását. A vázolt rendszer rentabilitásának megtartásában van szerepe a nagybirtokstruktúrának is, amely mint a szükséges tömegtermelés megvalósításának alternatívájaként működik tovább. A kis- és középbirtokok azonban egy egészen más dimenzióját tudják megmutatni a termőföld hasznosításának, mert a kis- és középbirtok, a családi gazdaságok felkarolásával fel lehet karolni a minőségi, prémium, más fogyasztói igényeket kiszolgáló képes ökológiai gazdálkodásból származó termékek piacát is. Simon Attila beszélt arról is, hogy ezzel korántsem vitatja a nagybirtokstruktúra létjogosultságát, mert a gyakorlat kívánalmának megfelelően szükség van mindkét típusú birtokstruktúrára. Az arany középútra való visszatérésre elsődlegesen azonban azért fontos, mert a nagybirtok elburjánzott a kisebb családi gazdaságok kárára. A középút megtalálásának egyik alternatívájaként ismertette a tervbe vett demográfiai földprogramban rejlő lehetőségeket, mellyel a kormány elsősorban a családalapítás előtt álló fiatalokat szeretné megcélózni, ezzel visszavezetve őket a természetközeli élethez.

Dr. Olajos István, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Agrár-és Munkajogi tanszékének egyetemi docense előadásában a telepítési jogok borpiaci rendtartásban elfoglalt helyéről és szerepéről beszélt.³

A telepítési jog olyan vagyoni értékű jog, mely egyszerre kötődik a mezőgazdasági üzemhez éppúgy, mint a borkészítéshez. A telepítési jog egyszerre uniós és speciálisan nemzeti, és komolyan épült be a magyar közigazgatás rendszerébe.

Olajos István előadása során szükséges alapvetéseket fektetett le, részletesen ismertette a telepítési jogok jelenlegi funkcióit, szabályait, felhasználóinak körét. Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy a telepítési jog csupán átmeneti szabály, mely 2015. december 31-ig képezi jelenlegi formában jogrendszerünk részét, de a tagállamok 2018. december 31-ig dönthetnek a fenntartása mellett. Elmondta, hogy ez az átmenetiség adja meg a telepítési jogok vizsgálatának igazi lényegét, ezért az előadás során kiemelten kívánja kezelni annak a vizsgálatát, hogy a telepítési jogok jelenlegi, változatlan fenntartásának céljából megindult uniós folyamat mennyire felel meg a magyar bortermelel érdekében.

A telepítési jogok jelenlegi rendszerét az új telepítési jog, az újratelepítési jog, a jogtartalékból adott telepítési jog, illetve az újonnan létrehozott telepítési jog alapján történő szőlőtelepítés joga építi fel. Az új telepítési jogát a tagállamok az új telepítés ki-sajátítása, kísérleti célok, oltványiskolák létrehozásának céljából, illetve saját, háztartási fogyasztás érdekében adhatnak a termelőknek. Az új telepítési jog a telepítési jogokra vonatkozó magyar

³ Lásd erről még: Dr. Olajos István, PhD: A szerzés tárgya szerinti speciális tulajdonszerzési szabályok / A szőlő és a borgazdálkodás tulajdonszerzési szabályai, a szőlőterületek tulajdonjoga, in: Csák Csilla - Nagy Zoltán - Olajos István - Orosz Gábor - Szabó Ágnes - Szilágyi János Ede - Török Géza: Agrárjog, a magyar agrárjog fejlődése az EU keretei között, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2010, pp. 125-127.

szabályozásának nem képezi részét, hazánk az unióhoz való csatlakozása során nem kívánt élni az alkalmazásának lehetőségével.

Aki végleges kivágási támogatás nélkül kivágja a szőlőterületet, illetve aki vállalja, hogy 3 éven belül kivág egy szőlőterületet, az élhet az újratelepítés jogával. Az újratelepítés jogából részesülhetnek a magyar termelők is, jogrendszerünk erre lehetőséget ad. Ennek megfelelően Olajos István részletesen ismertette az újratelepítés jogának szabályait, a felhasználásának feltételeit. Ezek után elemzésre került a jogtartalék hatályos szabályozása is, és ennek nyomán beszélt a biztos piac kialakításának alternatíváiról is.

Az előadás központi részét azonban a hazai és európai tendenciák vizsgálata adta, melynek során Olajos István rögzítette, hogy a nagy szőlőterülettel rendelkező államokban a telepítési jog komoly érték, mellyel növelhetjük egy szőlőterület piaci eladhatóságát, így értelemes, hogy a telepítési jogok fenntartásához fontos érdeke fűződik a nagy szőlőterülettel rendelkező országoknak. A telepítési jogok elterjedése, a piac liberalizálása viszont magával hozhatja a túlzott mértékű alkalmazást is. Ennek árnyékában pedig az az alapvető – és nem indokolatlan – félelem húzódik meg, hogy az új területeken nehezen lesz majd ellenőrizhető, hogy a telepítési jogokkal valójában a céljuknak megfelelően élnek-e majd a jogosultak.

Ezekre az érdekekre mintegy kontrázva ismerhettük meg hazánk telepítési jogokhoz fűződő érdekeit is, mely során világossá válhatott, hogy a telepítési jogok jelenlegi rendszere a magyar érdekeknek a jelenlegi formájában nem felel meg. A kivágási támogatások ugyanis jelentős visszaesést hoznak a szőlőtermesztési potenciálban, ráadásul a komolyan szabályozott rendszer ellenére sem képes a hegyközségi rendszerünk olyan erős ellenőrzésre, mely megakadályozná a joggal való visszaéléseket. A termésbecslés és a ténylegesen bejelentett termés összege között is olyan eltérések lehetnek, melyre nem tud hatékonyan kiterjedni a hegyközségi rendszer ellenőrző potenciálja. Maga az a tény azonban, hogy Magyarországon nincs olyan komoly termelési potenciál, mint az Unió más, nagy szőlőterülettel rendelkező tagállamában, visszaveti annak a lehetőségét, hogy a világpiacon érvényesülni tudjunk. Ez az érdekeink érvényesítésekor is kiszolgáltatott helyzetet teremthet, melyen a piacszabályozásunk hatékonyan nem tud változtatni.

A telepítési jogok jelen rendszerének fenntartásához fűződő érdekek szembehelyezkednek a nemzeti vidékfejlesztési céljainkkal, melyekben az elképzelések szerint kiemelt szerepet kapna az olyan munkaerőigényes ágazatok fejlesztése is, mint amilyen lényegénél fogva maga a szőlő- és bortermelés is. Olajos István az előadás végén ezért javaslatot tett arra, hogy érdemes megfontolni a telepítési jogok rendszerének és a vidékfejlesztési stratégiáknak az összehangolását. A regionális fejlesztés központi eleme elvitathatatlanul a speciálisan a régióra jellemző szektorok érdekeivel összhangban határozható meg csupán, maradéktalan figyelembevételét és a célok összehangolást azonban nehezíti a közösségi jognak való megfelelés. Olajos István ennek nyomán úgy véli, hogy a közösségi jog érdekeinknek megfelelő változtatása mellett támogatható csak az átmeneti időszak után a telepítési jogok rendszerének fenntartása.

A tudományos értekezést ezután borkóstolóval és Tokajról szóló történeteivel színesítette meg Bacsó András, a Tokaj

Oremus Szőlőbirtok és Pincészet borásza. Elegánsan és mély emóciókkal mesélt a tokaji borvidék múltjáról és jelenéről. Történeteinek igazi szépséget adott a szavak mögött lévő szubjektivitása, a Tokaj nagyszerűségébe vetett hite és kikezdetlen professzionalizmusa, ami borainak kóstolása után nem hagyott kérdést maga után.

A fehérbor piac és így Tokaj helyzetét ma nehezíti, hogy világban és Magyarországon is tartós trend mutatkozik a nagy vörösborok iránti kereslet növekedésében és ez kihat az árakra is. Az európai borfilozófia szerint a termelőket versenyhelyzetbe kell hozni. Ennek azonban olyan egészséges versenynek kell lennie, mely nem áll a rentábilis termelés útjába, nem állít fel a mostaninál is több korlátot, és nem játszmázik a szürke és fekete gazdaság mezsgyéjén. Alapvető lenne tehát ennek az egészséges versenyszellemnek a megragadása ma Magyarországon is. Amíg azonban a helyzet nem rendeződik, addig a borpiacunkon tapasztalt negatív árspirál egyre tovább mélyül majd. A borász szerint ma ott tartunk e tekintetben, mint a rendszerváltás idején, s az, hogy ez nem mélyült el jobban csak annak köszönhető, hogy a szőlő nagyon sokat kibír.

Hihetetlen mértékű migráció indult meg az 50-es évek végétől, a gazdasági feszültségek további társadalmi feszültségeket generálnak, s hiányzik, hogy kevés újító szellemű fiatal tér vissza a borvidékre.

Az Oremus Pincészet reprezentatív Mandolás Furmintja (2007), a Botritys Miraculum édes szamorodni (2008) és a Pincészet 5 puttynos aszújának (2007) kóstolása közben ezeknek a közel sem kecsegtető kilátásoknak az ellenére mégis őszintén lehetett hinni abban, hogy mégiscsak Tokaj a világ nemes borainak bölcsője. Bacsó András boraival valódi és hiteles nagykövete annak a szent meggyőződésnek, mely szerint nem lehet véletlen, hogy Tokaj túlélte mindent: a filoxeravészt, a politikai berendezkedésünk egykori nyomásait, az államosítást, a KGST piacokra történő minőségromboló tömegtermelést, és a rendszerváltás utáni hátrányokat, melyek leginkább a kutatás, az innováció, a termelés, a marketing és oktatás területén sújtották a borvidéket. Véleménye szerint Tokaj ma helyrehozható és igazán nagygyá tehető, mert bármivel is kellett megküzdenuünk, Tokaj ezeknél a nehézségeknél és visszahúzó erőknél mindig is több volt, és a kimondva – kimondatlanul egyediségével ország- és borimázunkat testesítette és testesti meg mind a mai napig.

Bacsó András borász gondolatai után a borjog egy kiemelkedő központi területének a vizsgálata következett. Dr. Szilágyi János Ede, a Miskolci Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Agrár- és Munkajogi Tanszékének adjunktusa a borjog és eredetvédelem⁴ témakörében tartott előadást. A korábban elhangzottakhoz kapcsolódva előjáróban megjegyezte, hogy ő is úgy érzi, hogy valós kihívás a jogászok és a termelők együttműködésének megteremtése, a jelenlegi túlszabályozottság megszüntetése. A borjog azonban jelenleg igazán divatos területnek számít, egyre több jogász foglalkozik vele, és ez impulzust adhat egy mindkét oldalról jövő igényeket egyaránt kielégíteni képes borjogi rendszer létrehozásának.

⁴ Lásd erről bővebben: Dr. Szilágyi János Ede, PhD.: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2009. 398 (28 ív) p.

A hatályos borjogunk alapvetően uniós jogi (agrárjogi, azon belül piacsabályozási) meghatározottságú, melyet a kiegészítő nemzeti szabályozások tarkítanak, pontosítanak. Az európai uniós borjogi joganyag számtalan kapcsolódó, ám a borászat számára elengedhetetlen területet ölel fel, ilyenek a támogatási intézkedések, a harmadik országokkal folytatott kereskedelem és a szőlőültetvények termelési potenciáljára vonatkozó területek szabályozásai. De ide tartoznak még olyan szabályozási intézkedések is, melyek a borászati eljárásokra, a borok földrajzi árujelzőire, a címkézésre, a termelői szervezetekre írnak elő intézkedéseket.

Szilágyi János Ede a közös európai borpiaci rendtartás⁵ fejlődési állomásainak ismertetése során kiemelte, hogy a magának a borpiaci rendtartásnak a szabályai a gyakorlat kívánalmainak megfelelően formálódtak, s elsődlegesen a kereslet és kínálat viszonyai gyakoroltak hatást rá. Ezért lényeges megemlíteni, hogy vannak olyan területek, amelyek távolról kapcsolódhatnak a szőlőfeldolgozás és bortermeléshez, mégsem tartoznak bele az Európai Unió borjogi rendszerébe. Kifejezetten ilyen, a borjogba nem tartozó szféra a szaporítóanyag kérdéseket rendező szabályok összessége, valamennyi, a csemegeszőlő (tehát az elsősorban étkezési célú szőlő) termesztését és forgalmazását rendező intézkedés, illetve nem tartoznak ide a jövedéki szabályok sem.

Az előadás során fontos szerep jutott a borászok és jogászok összehangolt munkájának hangsúlyozására, hiszen jó borjogi rendszer nem teremthető meg a gyakorlat kívánalmai nélkül. A bor minőségét befolyásoló tényezőket, melyeket a jog szemszögéből is kiemelt védelemmel kell figyelni, éppen ezért maguk a borászok határozzák meg. A bor minőségét befolyásoló tényezők közül a négy legrelevánsabb elem pedig a fajta és évszám, a technológia (mely az emberi tényezőket éppúgy magában foglalja, mint a szőlőtermesztési és borászati módszereket) és a termőhely (divatosan, de a pontosan körül talán körül nem is határozható *terroir* tényezői ezek, mint többek közt a klíma, a talaj, a fekvés, a domborzat, melyek mind-mind a boron érezhető egyedi jegyek alapjai.)

Ennek a négy tényezőnek az aránya változik az alacsonytól a magasabb minőség felé haladva, úgy, hogy a top boroknál már a termőhelyi kötődésnek olyan kiemelt szerepe van, amelyet a jogi szabályozás kialakításánál sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért kihangsúlyozott a borjogban a földrajzi eredetvédelem szerepe. A földrajzi árujelzők létrejöttékor alapvetően egy uniós meghatározottságú jogintézmény születésénél bábáskodhattunk, melynek két típusa az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés. A különbségtételt az indokolja, hogy rámutasson a földrajzi hely és termék közti kapcsolat minőségére. Az eredetmegjelölés ugyanis komolyabb, szorosabb a kapcsolatot feltételez a termőhellyel, míg a földrajzi jelzéssel ellátott tételek esetén ez a kötődés nem olyan közvetlen. Ennek a megkülönböztetésnek a fogyasztóvédelmi szempontokból is jelentősége van, mert a fogyasztók számára – különösen a magas minőségű tételek vásárlásakor – egyáltalán nem közömbös, hogy bízhatnak-e a földrajzi árujelzők mögött tanúsított minőségben.

A minden időserű részletre kiterjedő előadás végén Szil-

⁵ Lásd erről még: Dr. Szilágyi János Ede, PhD.: *Az új borpiaci rendtartás kihívásai*, in: *Publicationes Universitatis Miskolciensis Series Juridica Et Politica* 27:(2), 2009; pp. 593-612.

ágyi János Ede kitért a termékleírásokhoz kapcsolódó kérdések vizsgálatára is, melynek kapcsán megemlítette, hogy alapvetően két nagy koncepció viaskodik: egyesek szerint ugyanis a régi eredetvédelmi (2009. augusztus 1. előtti) rendszert kell továbbvinni, és ezt az állapotot kell egységes szerkezetben rögzíteni. Mások a megújulási szándéktól vezérelve egy nagy lehetőségéről álmodoznak, s ezzel egy új eredetvédelmi rendszert hívnának életre. Az első tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a borvidékek jó részénél hiányzott a kezdeményező kedv és a szellemi potenciál, hogy ez utóbbi megvalósulhasson. Az elkészült termékleírásokkal ennek ellenére mégis beleestünk abban a hibába, hogy ezek egy túlzóan bonyolult eredetvédelmi rendszert foglalnak magukba. Az előadó véleménye ennek nyomán pedig határozottan az, hogy érdemes lenne a termékleírások kapcsán a nyitott kérdések részletes megválaszolása, a lelkiismeretes munka befektetése, mert a jelenlegi termékleírások alapján kirajzolódni látszó eredetvédelmi rendszer nem fogja meghozni a hozzá fűzött reményeinket.

A konferenciát dr. Gyurcsik András ügyvéd előadása zárta, aki a borhamisítás anyagi és eljárásjogi kérdéseiről szolt. Elmondta, hogy úgy érzi, meglehetősen szerencsésen döntött, amikor a borhamisítást választotta témájának. Véleménye szerint ugyanis – az ellenkező híresztelések ellenére – a borhamisítás még ma is létező jelenség és hazánk is érintett benne. A borhamisítás korábbi, hagyományosnak mondható eszközeivel (hamis címkézés, a köznyelven „tablettás borok, adalékanyagok használata) sikeresen felvettük a harcot, ennek ellenére a borhamisításnak ma egy újabb dimenziója van kialakulóban. Szerinte ugyanis a borhamisítás fogalmát igenis kimeríti az egyre nyilvánvalóbbá váló tény, hogy Olaszországból nagyobb mennyiségben érkeznek hazánk felé bort szállító tartálykocsik. Az ily módon hazánk területére érkező borokat pedig nálunk palackozzák és magyar borként árusítjuk a boltok polcain. Kiemelte, hogy egy 2008-as adat szerint 460 ezer hektoliter bor hagyta el Olaszországot Magyarország irányába. Félelmét fejezte ki annak okán, hogy ez a szám évről-évre növekszik, s ez fontos akadályokat gördít az elé, hogy sikerrel akadályozzuk meg a minőséget felmutatni nem képes, fogyasztókat is megtevesztő olcsó nedűk nagy mennyiségű elterjedését.

Gyurcsik András kiemelte, hogy továbbra is van tehát létjogosultsága annak, hogy a borjog szerves részét képezze a borhamisítás elleni küzdelem. Ezek után sorra vette, hogy jogrendszerünknek melyek azok az eszközei, melyekkel hatékonyan tudjuk felvenni a harcot a jelenséggel.

A küzdelemben a fogyasztóvédelmi eszközök kiemelkedő szerepet kaphatnak, mert a borhamisítással különösen a fogyasztók megfelelő és teljeskörű tájékoztatáshoz való joga szenved minduntalan csorbát. Hangsúlyozottan fontos egy olyan transzparens rendszer kialakítása, ahol a fogyasztó is pontosan tudja, mit tartalmaz az általa elfogyasztott bor, mert mindennél jelentősebb és érzékenyebb terület a fogyasztók egészségének védelme, és joguk a biztonságos étel- és ital fogyasztásához.

A közigazgatás szervezetrendszerén belül a kormányhivatalokon belül működő borászati szakigazgatási hivatalok nyújthatnak igazi segítséget. Az igazi megoldás azonban a hatósági ellenőrzés szigorításával lenne csupán várható. Álláspontja szerint a jelenlegi rendszer nem tudja megfelelően ellátni ellenőr-

zési feladatait, mert alapvetően ott vérzik el a rendszer, amikor szemet huny a borászatok által beküldött minták ellenőrzése után a ténylegesen kereskedelmi forgalomba kerülő borok ellenőrzése felett. Csak egy hatékonyabb, nagyobb mennyiséget magában foglaló rendszer lenne képes arra, hogy felszámolja a borhamisítás mai módszereit, értve ezalatt a kereskedelmi forgalomban lévő borok vizsgálatát is. Ahhoz ugyanis, hogy a magyar bor megállja a helyét a világpiacon hosszútávon az egyediség és az egyéniség érvényesülésére van szükség. A tömegesen piacra kerülő, magyarnak hazudott borok pedig természetesen nem képesek arra, hogy felmutassák ezt a különlegességet.

Az előbbieket mellett a büntetőjog megfelelően alkalmazott eszközei is segítségünkre siethetnek, annak ellenére, hogy inkább a közjogi-magánjogi vonulat hatja át a borjogi szabályozást. Ennek megfelelően az ide vonatkozó büntetőjogi szabályok (például: rossz minőségű termék forgalomba hozatala, áru hamis megjelölése, hamis bor készleten tartása) a fogyasztóvédelem szabályaival átitatottak.

Gyurcsik András zárásként hozzátette, hogy az elhangzottak értelmében más fényben tűnhet fel a kritikaként megfogalmazott túlszabályozottság kérdése is. Természetesen fontosnak tartja, hogy ne legyen megkötve a bortermelők keze és kreativitása a túlszabályozással. De többek között a borhamisításra kitalált újabb és újabb módszerek elleni küzdelem támasztja fel mégis a gyakorlat és a termelők igényét a részletes és biztonságos szabályozás kialakítására.

A konferenciát egy ismételt, borokkal történő nagyszerű találkozás zárta le. Németh János szekszárdi borász az Oremus Pincészet fehérei után családi pincészetének vörösborait mutatta be, a savhangsúlyos Sygno névre keresztelt bikavér, a cabernet sauvignon és merlot házasításának eredményeként született Porkoláb és a Szekszárdon zseniális eredményeket felmutató

cabernet franc tétélein keresztül.

Németh János elmesélte, hogy ma hazánkban nem kis feladat egy családi pincészetet fenntartani. Ennek ellenére mégis úgy véli, hogy borokat csak a minőség feltétlen tiszteletével szabad készíteni, s ezt a célt sosem szabad szem elől téveszteni. Pincészetében ezért előszeretettel alkalmazza a hagyományos, kézműves szőlőtermesztés módszereit. Kiemelte továbbá, hogy minden borvidékünknek megvannak a maga jellegzetességei és hagyományai, ezeket pedig szívvel-lélekkel követni kell a borok megalkotásakor, mert a palackba zárt borok a csak így tudják termőhelyük szépségeit igazán visszaadni.

A borász sajnálattal osztotta meg a résztvevőkkel külföldön szerzett tapasztalatait. Igazságtalannak érzi, hogy az alacsony árkategóriás és ennek megfelelően alacsony minőségű borok mutatják meg a külföldi hipermarketek polcain Magyarország arcukat. Pedig mindannyian tudjuk, hogy mekkora potenciál rejlik hazánk valamennyi borvidékében, ám ezek a borok nem tudnak eljutni a hipermarketekben vásárló külföldi fogyasztóhoz.

Németh János zárásként elmondta, hogy félelmetesnek tartja figyelemmel kísérni, hogy milyen mértékben csökken évről-évre hazánk szőlőtermő területe. Mégis elkötelezetten hisz mind a maga, mind a többi borász elkötelezettségében. Mert bor bizalmi termék. Ahhoz azonban, hogy egy borásznak bizalmat szavazzanak, elengedhetetlen, hogy boraival olyan minőséget mutasson fel, ami miatt újra és újra szeretni fogják borait a fogyasztók.

A nehézségek ellenére van alternatíva a hazai családi pincészetekben, mondta el Németh János, mert érzései szerint ezek a kis gazdaságok valamennyien szépen tudják képviselni a minőség iránti töretlen szenvedélyt. Ahhoz azonban, hogy boraink a világpiacot is meghódítsák szerinte is az szükséges, hogy végre megtanuljunk, hogy az országimázs egyúttal jelentsen egy felelősséggel kezelt, tudatosan kialakított borimázst is.

AZ ALAPÍTVÁNYOK BÍRÓSÁGI NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELÉVEL KAPCSOLATOS GYAKORLATI KÉRDÉSEK

Az alábbiakban az alapítványok nyilvántartásba vételével és adatainak módosításával kapcsolatban szeretnék néhány – a Fővárosi Bíróságon gyakorlatában előforduló – alapvető problémát felvetni. A többször előforduló hibákra illetve hiányosságokra szeretném felhívni a figyelmet, amelyek felmerülnek a nyilvántartásba vétel iránti kérelem benyújtása során.

Mindjárt a kérelem benyújtására jogosultról szólnék. A kérelmet minden esetben az alapítónak, illetve több alapító esetén az alapítóknak közösen kell benyújtaniuk a Ptk.74/A.§ (4) bekezdés és a Ptk.74/B.(5) bekezdés alapján. Jogi képviselővel eljáró fél esetén amennyiben tehát a meghatalmazás a képviselőtől származik, akkor a kérelem nem jogosulttól származónak minősül.

A Ptk.74/A.§. (4) bekezdés és (6) bekezdés, és a Ptk. 74/B.§. (5) bekezdés alapján megállapítható, hogy több alapító esetén az alapítvány nyilvántartásba vétele iránti kérelem, valamint a módosítás iránti, és ezen kívül a megszüntetés iránti kérelem illetve kereset benyújtására is csak valamennyi alapító együttes kérelme alapján kerülhet sor. Akár egy hiányzó egyező akarat nyilatkozat esetén a többi alapító az összes alapítót megillető, és csak közösen gyakorolható alapítói jogokat tehát nem gyakorolhatja. Ekként több alapító esetén az összes alapítónak kell a kérelmet benyújtani, illetve az ügyvédi meghatalmazást minden alapítónak alá kell írni. (Itt most nem szólnék az általános szabályt lerontó speciális szabályról, mely lehetőséget ad külön törvényben az állami alapítók és államháztartáson kívüli alapítókkal közösen alapított alapítványok állami alapító egyoldalú kérelmére történő megszüntetésének törvényi lehetőségéről.)

A 12/1990. (VI.13.) IM. rendelet szerinti formanyomtatványon félrevezető, hogy az aláírásnál az szerepel: „Az alapítvány alapítója vagy képviselője” Ez a jogszabályok alapján úgy értelmezendő, hogy az alapítvány alapítójának, vagy az alapítvány alapítójának képviselője írhatja alá a nyomtatványt.

Az alapító okirat szerkesztésénél a célok és tevékenységek, valamint az ezekkel összhangban álló vagyon felhasználás módjának meghatározásánál merül fel a legtöbb hiányosság, illetve probléma.

A célt és az azt elérő tevékenységeket úgy kell megfogalmazni, hogy a közérdek nyilvánvaló legyen és az is, hogy a főtevékenység és a cél nem lehet gazdasági tevékenység.

Nem állapítható meg a közérdek akkor, ha az alapítványi célhoz rendelt feladat pl. egy óvoda üzemeltetése, amely elsődlegesen gazdasági tevékenységgel valósítható meg a profit orientáltságtól függetlenül, és ezen túlmenően nincs az alapítványi célokkal szinkronban álló további nem gazdasági tevékenység az alapító okiratban.

A gazdasági tevékenység és a jövedelemszerzés célzat nem feltétlenül egymásnak megfelelő, illetve egymást feltételező fogalmak. Azt kell vizsgálni a bíróságnak, hogy az alapítvány közérdekű céljait megvalósító tevékenységeiben a gazdasági tevékenység elsődlegesen fennáll-e.

Az alapítványi cél és annak megvalósítását szolgáló tevékenységek megfogalmazása sokszor nem elég szabatos, pontos és közzérthető. Sokszor fordul elő, hogy az alapítók tulajdonába, érdekességébe tartozó cégek tevékenysége, illetve cég által alapított alapítvány esetén az alapító tevékenysége és az alapítvány céljai, cél szerinti tevékenységei között azonosság illetve átfedés fedezhető fel. Ilyenkor egyéb rendelkezés hiányában nem minősül közérdekűnek az alapítvány célja. Az sem minősül közérdekűnek, amikor az alapítvány nem maga végez gazdasági tevékenységet, hanem túlnyomóan gazdasági tevékenység támogatására irányul. Ezen tevékenységeket szintén a gazdasági társaságokról szóló 2006.évi IV. törvény 4.§ (1) bekezdés alapján nonprofit gazdasági társaságként végezheti.

Közhasznú alapítvány esetében a fent részletezett közérdekűségen és a gazdasági tevékenység elsődlegességének kizártsága mellett arra is figyelni kell, hogy a célok és közhasznú tevékenységek egymással összhangban álljanak, és a célokból közvetlenül levezethetők legyenek a közhasznú tevékenységek. A Legfelsőbb Bíróság 4/2006.Kj. Határozatának III/1.pontja szerint a közhasznúsági nyilvántartásba vételhez a szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell, a szervezet ténylegesen milyen tevékenységet folytat, közhasznú céljait milyen módon valósítja meg. Ebben a körben szükséges, de nem elegendő a Kht.26.§ c.) pontja szerinti absztrakt tevékenységi kategóriák törvény szövege szerinti felsorolása.

Az alapító okiratokban tehát a célokat, a támogatotti kört, a közhasznú tevékenységeket, továbbá az ezekkel összhangban álló, ténylegesen folytatni rendelt tevékenységeket szabatosan, pontosan, és közzérthető módon kell megfogalmazni.

Előfordul olyan eset, hogy az alapítvány céljának és cél szerinti tevékenységének olyan tevékenységet jelöl meg az alapító okirat, amelyet jogszabály megtilt, vagy nem ad meghatározott szerv, intézmény hatáskörébe. Ekként például az alapítvány szerv átültetésben nem lehet közreműködő.

Az alapítvány közrendvédelmi, önkéntes tűzoltási, mentési, katasztrófa elhárítási, valamint bűnmegelőző tevékenységre vonatkozó cél szerinti tevékenységet nem végezhet. Ekként az 1997.évi CLVI.26.§ c.) pontjában felsorolt közhasznú tevékenységek között szerepelő 15. és 23. alpontjai szerinti közhasznú tevékenységeket maga nem végezhet az alapítvány, mert ezen tevékenységre vonatkozó törvények, jogszabályi rendelkezéseknél fogva az alapítvány nem végezhet. (Ezen tevékenységeket az 1989.évi II. törvény hatálya alá tartozó társadalmi szervezetek végezhetik többek között.)

Ezen kívül a környezetvédelemben és a természetvédelemben az alapítvány részvételre nem feljogosított jogi személy, ezért ilyen jellegű közhasznú tevékenység végzését nem vállalhatja fel és erre irányuló céljai sem lehetnek. Környezetvédelmi tevékenység és természetvédelmi tevékenységet tehát maga nem

végezhet, de támogathatja azt. (Az 1995.évi LIII. törvény 97. és 98.§-a szabályozza a nyilvánosság részvételét a környezetvédelemben, és szerencsétlenül úgy fogalmazott a jogszabály, hogy magánszemélyeken kívül társadalmi szervezetek és települési önkormányzatok jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos eljárásban. A szabály alkotásakor a jogalkotók valószínűsíthetően nem szándékozták kizárni az alapítványt, de társadalmi szervezetnek kizárólag az 1998.évi II. törvény hatálya alá tartozó szervezetnek minősülnek.)

Időnként problematikus pontja az alapítói okiratnak a vagyon felhasználás módja. Nem kell részletesen szabályozni a felhasználás módját, de úgy kell megfogalmazni, hogy abból egyértelmű legyen, az alapítványi célok megvalósítása érdekében milyen döntések alapján, miként került felhasználásra.

Sokszor nem fektetnek hangsúlyt az alapító okirat szerkesztésekor arra, hogy az alapítvány vagyon felhasználásnak módja összhangba legyen az alapítvány céljaival és cél szerinti tevékenységeivel.

Ekként például amennyiben saját maga végez közérdekű tevékenységet, úgy nem lehet a vagyon felhasználás módja pályázat útján történő támogatás.

Arra is figyelemmel kell lenni, hogy az alapítvány saját magát nem támogathatja.

Az alapítvány szervezetével kapcsolatosan a kuratórium összetételének meghatározásánál szokott korrigálásra szoruló rendelkezést tartalmazni az alapító okirat. E tekintetben is szűk körű a Ptk.74/C.§. (3) bekezdés, ekként a bírósági gyakorlatra hárult a feladat tartalommal megtölteni azt.

A Fővárosi Bíróságon kialakult gyakorlat szerint a kuratóriumban nem lehet többségben az alapítóval érdekeltségi kapcsolatban álló személy, ezen kívül nem lehet képviselő és nem lehet kuratóriumban ügydöntő szavazata, illetve bankszámla felett rendelkezési jogosultságával sem rendelkezhet önállóan, más érdekeltségben nem álló személy nélkül. Érdekeltséget jelent magánszemély alapító esetében az alapítói minőség, az alapítóval fennálló hozzátartozói, munka vagy egyéb érdekeltségi viszony. Jogi személy esetén érdekeltséget jelent az alapító képvisellete, az alapítónál betöltött bármely tisztség, az alapítónál fennálló munkaviszony, egyéb jogviszony, a képviselővel fennálló hozzátartozói, vagy egyéb érdekeltségi kapcsolat. Ezen érdekeltség fennálltára, vagy annak hiányára minden kuratóriumi tagnak nyilatkoznia kell. (Közhasznú alapítványok esetében ezen kívül nyilatkoznia kell legalább a jogszabály pontos megjelölésével az 1997.évi CLVI. törvény 8-9.§-ban írt összeférhetlenség hiányára is.)

Itt jegyzem meg, hogy a bankszámla felett való rendelkezés jogosultságát sem mindig a Ptk.29.§ (3) bekezdésének hatályos rendelkezése alapján jelölik meg. A jelenlegi szabályozás szerint az elnök feltételtől és korlátozástól mentes önálló képviselleti joga esetén nem lehet együttes bankszámla feletti rendelkezési jogosultságot kikötni. Az elnök önálló képviselleti joga ugyanis nem korlátozható együttesre még a bankszámla felett való rendelkezés tekintetében sem. Az együttes bankszámla feletti rendelkezés joga kikötésének az elnök önálló képviselleti joga esetén az a valószínűsíthető indoka, hogy 2007. szeptember 1. napja előtt a Ptk.29.§ (3) bekezdésben szerepelt az az általános szabálytól

eltérő kikötés, hogy: „A bankszámla felett való rendelkezéshez minden esetben két képviselettel felruházott személy aláírása szükséges.”

Ezen mondatot azonban hatályon kívül helyezte a 2007.évi LXI. törvény 30.§ (2) bek. i.) pontja és hatálytalan 2007. szeptember 1. napjától. Ezért volt tehát lehetséges és egyben kötelező önálló képviselleti jog esetén is az együttes bankszámla felett való rendelkezés. Ezen mondat nélkül azonban már lehetőség sincs önálló képviselleti jog esetén az együttes bankszámla felett való rendelkezés előírására. A jelenleg hatályos rendelkezések alapján tehát, ha önálló képviselleti joga van a képviselőnek, az ő bankszámla felett való jogosultsága önálló, de nincs akadálya két további, nem önálló képviselleti joggal felruházott kuratórium tag együttes bankszámla feletti rendelkezési jogát előírni.

Az induló vagyon rendelkezésre bocsátását mindig banki igazolás csatolásával kell igazolni

A befizetőnek mindig az alapítónak kell lennie, sokszor tévesen a képviselő a befizető, holott mindig az alapítónak személyesen kell rendelkezésre bocsátani a vagyon.

Álláspontom szerint ilyenkor elfogadható egy meghatalmazás, amelyben az alapító az általa rendelkezésre bocsátott vagyon befizetésével hatalmazza meg a képviselőt.

Nagyon gyakran csatolnak székhely használati engedélyt jogcím nélkül, holott a jogcím feltüntetése a 12/1990. (VI.13.) IM. Rendelet 2. számú mellékletének d.) pontja alapján szükséges a székhely használat jogcímét igazoló okirat másolatát kell csatolni.

Sokszor merül fel az az igény, hogy az alapító mást szeretne kijelölni az alapítói jogosultságok gyakorlására. Az alapítói jogosultságokról nem lehet lemondani és nem lehet feltétel, vagy időpont meghatározása nélkül mást kijelölni az alapítói jogok gyakorlására a Ptk.74/C.§ (7) alapján.

Régebben csak halálra, megszűnésre, cselekvőképesség elvesztése esetére jelölhetett ki más személyt az alapító az alapítói jogok gyakorlására. Jelenleg a Fővárosi Bíróság a Fővárosi Főügyészség által sem kifogásolt gyakorlata szerint lehetőség van arra, hogy a még élő vagy létező alapító is átadja az alapító jogok gyakorlását. Ez esetben az alapító okiratban rögzíteni kell, hogy a kijelölés feltétele és időpontja az erről módosítás nyilvántartásba vételének jogerőre emelkedése. A halál és megszűnés ugyanis példálózó felsorolás a 74/C.§ (7) bekezdésében, ez nem zárhat ki más feltétel vagy időpont meghatározást a kijelölésre.

Nem egyszer próbálkoznak azzal, hogy később az eredeti alapító másik személyt kíván megjelölni az alapítói jogok gyakorlására, de az nem lehetséges, mert a kijelölést a nyilvántartásba vétel után az alapító nem vonhatja vissza. A gyakorlat azt sem fogadja el, ha az alapító jogok gyakorlására kijelölt személy maga helyett más személyt jelölne ki az alapítói jogok gyakorlására. (Megjegyzem, ez vitatható, tekintettel arra, hogy ha az alapítói jogok gyakorlására kijelölt személyre az alapítóra vonatkozó rendelkezések az irányadók, akkor az alapítói jogok gyakorlására kijelölt személy is kijelölhetne maga helyett más személyt. Azon szabály alapján tehát, hogy a kijelölést a nyilvántartásba vétel után az alapító nem vonhatja vissza, nyilvánvaló, hogy az alapító nem jelölhet más alapítói jogok gyakorlására kijelölt személyt, de ez álláspontom szerint nem akadálya annak, hogy az alapítói

jogok gyakorlására kijelölt személy jelöljön ki valamely feltétel vagy időpont bekövetkezése esetére maga helyett más személyt az alapítói jogok gyakorlására.)

Alapító jogok gyakorlására kijelölt személy esetén a kuratóriumi tagoknak nyilatkozniuk kell az érdekeltség fennálltára, vagy hiányára az alapítói jogok gyakorlására kijelölt személlyel kapcsolatban is. (E tekintetben álláspontom szerint elegendő lenne csak akkor megkívánni egy nyilatkozatot, ha a végzés jogerőre emelkedése a feltétele és időpont és nem egy jövőben esetleges bekövetkezendő esemény. A halál vagy megszűnés esetén ugyanis a feltétel bekövetkeztéig módosulhat a kuratórium összetétele. Ekként elegendő lenne a feltétel vagy esemény bekövetkeztekor megnyilatkoztatni a kuratórium tagokat. Erre azonban azért nincs lehetőség, mert maga a feltétel vagy időpont bekövetkezése nem nyilvántartási adat, ekként annak bejelentése önmagában nem szükséges, nem is vizsgálhatja ezen körülményeket a bíróság a feltétel bekövetkeztekor. Ekként a nyilvántartásba vételkor kell ezt vizsgálni.)

A módosítás nyilvántartásba vételénél a kuratórium tagjai kijelölésének visszavonása (visszahívás) szokott problematikus lenni. Ha az alapító okirat úgy rendelkezik, lehetőség van visszahívni egyes kuratóriumi tagokat is, azonban amennyiben az alapító okirat nem rendelkezik külön erről, akkor csak az egész kezelő szervezet lehet visszahívni. A visszahívás mindkét esetben csak akkor lehetséges, ha a kezelő szerv (kuratóriumi tag) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti. E körben a bíróságnak vizsgálnia kell a visszahívás jogszerűségét. Visszahívás esetén tehát elő kell adni és valószínűsíteni kell azokat a ténye-

ket, melyek alkalmasak a veszélyeztetés fennálltának megítélésére. (Ez gyakran elmarad a kérelem benyújtásakor.) Célszerű ilyenkor csatolni a kuratóriumi tagtól egy olyan tartalmú nyilatkozatot, amelyben tudomásul veszi a kuratóriumi tagságnak megszűnését, mert ez esetben nem kell a visszahívás jogszerűségét vizsgálni.

Az alapító okirat módosítása csak a név, az eredeti cél és vagyon sérelme nélkül lehetséges. Névváltozás ekként egyáltalán nem lehetséges, bár megítélésem szerint a jelentéktelen, indokolt módosításnak a név esetén sincs akadálya. A cél módosítása nem lehetséges, ha azzal az alapítvány által támogatott kört, vagy a célt illetve a tevékenységet szűkíti az alapító okirat. Ez esetben az eredeti célok sérülnek. Az eredeti célok sérülése nélkül azonban a célokat, vagy a támogatott kört bővíteni lehetséges. Ez esetben azonban az alapító okirat induló vagyont fel kell emelni és az alapító okiratban rendelkezni kell további alapítói vagyon rendelkezésre bocsátásáról. Ezen kívül igazolni kell, hogy az alapító további vagyont bocsátott az alapítvány rendelkezésére.

E körben nem elegendő az alapítvány bankszámláján az induló vagyonnál magasabb összeg, konkrétan az alapítványi cél kibővítésére tekintettel kell az alapítónak rendelkezésére bocsátani további összeget.

Az alapítványokkal kapcsolatban nagyon kevés az írott jog, ezért sokszor a bírósági gyakorlat kényszerült tartalommal megtölteni azt a csekély számú és terjedelmű oda vonatkozó szabályt. A fenti írásomban – a teljesség igénye nélkül – próbáltam a legfontosabb dolgokra koncentrálni leírni, mik azok a mindenképpen figyelemre érdemes tényezők a kérelem benyújtásakor. -

A MAGÁNJOGI FELELŐSSÉG EGYSÉGES SZABÁLYAINAK FELÁLLÍTÁSÁRA TETT KÍSÉRLET

(DR. MARTON GÉZA POLGÁRI JOGI FELELŐSSÉG C. MŰVE ALAPJÁN)

1. A kezdeti emberi társadalmakban a jogrend kialakulásának hajnalán a „felelősség”, tárgyi felelősségeként nyert elismerést. A károkozó önmagában azáltal, hogy „normaszegést” követett el, az okozott kár erejéig (Erfolghaftung – eredményfelelősség) felelt. Ez avégett alakulhatott ki így, mert a korai társadalmakban még nem létezett egy, a köz szolgálatában álló hatalmi rendszer, hanem a sértett fél maga szerzett elégtételt. Számára pedig teljesen közömbös volt, hogy a károkozó személy szándékos vagy éppen vétkes magatartásából keletkezett a kára; kizárólag az őt ért hátrányt tartotta szem előtt.

Ez az egyéni központú szemlélet a társadalmi rendet nyilván egyre nagyobb mértékben fenyegette. Mihelyt felismerésre jutott a közérdek fokozódó igénye, értelemszerűen annak kereteit a jogrend kialakítása és egységessége teremthette meg. Azaz a jogrend volt a releváns lépés a rendezett társadalmi viszonyokhoz vezető úton.

A jog tehát beavatkozott az egyének konfliktusába, megszabva azt, hogy mikor és milyen feltételek mellett van helye a „megtorlásnak”, ami a mai fogalmaink szerint a magánjogban reparációnak, azaz a (vagyon) arányok helyreállításának felel meg.

A jogi szabályozás kezdeti kísérletei elegendőnek tartották a jogsértés pusztá tényét, és nem mérlegelték az esetleges mentő körülményeket. Így például a XII. táblás törvény szerint „a tolvaj csak akkor felel, ha tetten érik vagy ünnepélyes keretek között megtartott házkutatással a lopott dolgot nála megtalálják”; de nem vette figyelembe azt az esetet, ha az ellopott dolgot éppen a tolvaj rejtette is el annál, akinél megtalálták.

Az okozatosság vizsgálata során tehát ezek a jogi megoldások még nem követelték meg az elkövető vétkességének vagy éppen vétlenségének a vizsgálatát (objektív felelősség).

A mai kontinentális jogrendszerek gyökerét jelentő római jogban található ennek a hiányosságnak a megoldására tett első kísérlet, méghozzá a bonae fidei iudiciumok megjelenésével. Ezeknél már a bíró azt is megítélhette, hogy a fél szándékosan vagy szándék nélkül cselekedett és lehetősége volt azt is mérlegelni, hogy a károkozó magatartás a tisztesség vagy a *fides* követelményével összeütközik-e.

Ezt a szemléletet árnyalta tovább a *culpa* gondolata, amely az egyéni gondosság mértéke volt.

Majd a természetjogi gondolkodók munkáin át ezen alapokból nőttek ki a 18. és 19. századi nagy európai kodifikációk, amelyekben a kártérítési kötelelem már önálló tényállásként nyert megfogalmazást (pl.: a francia Code Civile 1383. §-a akként rendelkezett, hogy „Minden emberi ténykedés, amely másnak kárt okoz, kötelezi azt, akinek hibájából a kár keletkezett, annak megtérítésére.”) (Vö.: hatályos Ptk. 339.§ (1) bek.).

2. Az okozatosság nyilvánvalóan mind a felróható (vétkes), mind a vétkes felelősség elengedhetetlen követelménye, hiszen ennek mentén juthatunk el ahhoz a személyhez, akivel szemben a szankciót alkalmazni kell. Ez a személy nyilvánvalóan az lesz, aki a normaszegést elkövette és ezzel kárt okozott. Az okozatosság tehát az a láncolat, amely elvezet a jogsértéstől a felelősségre vonásig.

A vétkes felelősség (Schuldhaftung – a kivételes felelősségi forma) elmélete arra kereste a megoldást, amikor a normaszegéssel „vádolt” személy terhére semmifajta vétkesség nem volt megállapítható. Ennek követői a római jogból ismert cuius commodum, eius periculum elvet vallották, azaz úgy foglaltak állást, hogy azt a felet terheli a felelősség, aki a károkozó magatartást a maga érdekében eljárva kifejtette.

A vétkességi tan sem jelentett minden jogsértésre megoldást, hiszen éppen arra az esetre nem volt tekintettel, amikor egyik felet sem terhelheti semmifajta morális felelősség (nincs károkozó érdeke). Emellett pedig a vétkesség, mint az egyén belső lelki jelensége a külvilág előtt rejtve marad, ezért igen nehéz bizonyítani. Ezért a jogalkotók a vétkességet egy absztrakt, tipikus tárgyi ismérvhez kötötték, amelyet ugyancsak a római jogelméletből kölcsönöztek; ez a bonus paterfamilias - mindenkivel szemben azonos módon elvárható - mértéke: „... nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható” (ezt hívjuk ma felróhatóságnak). Ez a mintakép azonban éppen az egyéni vétkességfogalom megdöntését jelenti, hiszen egy általános mércehez köt mindenkit, függetlenül az egyes emberek bárminemű képességeinek (szellemi, fizikai, képzésbeli ...) sokszínűsége felett szemet hunyva. Valójában azonban a bonus paterfamilias mértékéből hiányzik, hogy állandó, változatlan és könnyen érzékelhető legyen. Ki tudja ugyanis megmondani, hogy a derék, előrelátó ember az adott helyzetben miként cselekedett volna: senki, vagyis mindenki; a bíró, az ügyvéd, a fél, a szakértő mindegyik a maga elképzelése szerint.

Ezért – Marton szerint – kijelenthető, hogy szabályozott vétkességi alapra helyezni kívánt felelősségi szabályozások lényegében rejtett tárgyi felelősséget jelentenek.

A két felelősségi rendszer önálló és kizárólagos alkalmazása a fentiekre figyelemmel helytelen lenne. Így szükség lenne egy egységes felelősségi rendszer felállítására. Ebben méltán szerzett elismerést a magyar jogtudomány.

A magyar magánjog is – az európai jogfejlődéssel szinkronban – a vétkesség elvéből indult ki. A XIX. század végén a magyar bíróságok egyre inkább próbáltak szabadulni az osztrák polgári törvénykönyv hatása alól, és ezzel egyre nagyobb teret nyert a vétkes felelősség a hazai kártérítési jogban. A magyar újítás lényege abban állt, hogy a német 1874. évi 18 törvénycikkben szereplő, a *vasutak felelősségére* vonatkozó szabályozást kiterjesztette valamennyi veszélyes üzem és berendezés működéséből bekö-

1 A szerző a Dunaújvárosi Városi Bíróság bírója. Lektor: Prof. Bíró György.

vetkező károkra. Az üzem vagy berendezés hiányossága, mint tárgyi hiba – tekintet nélkül a tulajdonos vétkességére – alapot adott a felelősséttelre; amely alól csak abban az esetben mentesült az üzem tulajdonosa, ha bebizonyította, hogy vis maior vagy harmadik személy elháríthatatlan avagy a sérelmet szenvedett önokozta hibája okozta a kárt. Ezt a gyakorlatot tette magáévá a Ptk. 1900-ban megjelent első tervezete is. Sőt az 1913-ban megjelent második tervezet már önálló fejezetben, kiegészítő és független felelősségi fajtákként tárgyalta a veszélyes üzemi felelősséget. A vétkes felelősségi fejezet elején általános elvként került rögzítésre, hogy „azt aki másnak jogellenesen, bár vétkesen, kárt okozott, felelős a sértett káráért, ha az máshonnan meg nem térül, annyiban ... amennyiben ezt a fennforgó körülményekre, különösen az érdekelt felek vagyoni viszonyaira való tekintettel a méltányosság megkívánja.” (1489.§). Ezt a javaslat későbbi (az 1916 évi és az 1928 évi Magánjogi törvényjavaslat) változatai is fenntartották.

Az első, és máig hatályos Ptk. 1959. évi IV. tv. a korábbi fejlődési irányvonallal nem szakított, a felróhatósági (vétkességi) felelősség talajáról indul ki és ezt tekinti a felelősség főszabályának (normális területének), amit csak kiegészíteni kíván a vétkes felelősség beiktatásával.

Marton Géza, aki a magyar magánjogi jogfejlődés szellemi örökhagyóinak egyik kiemelkedő alakja, a „Polgári jogi felelősség” című művében egyedülként tett kísérletet egy egységes átfogó felelősségi elmélet és az annak megfelelő tételes szabályok kidolgozására. 24 §-ban összefoglalva alkotta meg kártérítési fejezetét. Kiemelendők az alábbiak (idézet szerzői megjegyzésekkel):

„1. § A kárért, melyet valaki jogellenes magatartásával másnak okoz, felelős az alábbi rendelkezések keretei között.

2. § Azt, hogy van-e kár és milyen terjedelmű, valamint, hogy a kár okozatos kapcsolatban van-e a felelőssé teendő személlyel vagy személyekkel, a bíró a fennforgó körülmények szorgos méltatásával szabad belátása szerint állapítja meg.”

Itt nincs szó a bizonyítási teherről, csak a kár és az okozatosság követelményéről, amelyet nyilvánvalóan az igényérvényesítő károsultnak kell bizonyítania.

„4. § Az okozatosságot – e szó természettudományi értelmében – fennforgónak kell tekinteni minden olyan következményre, mely a felelősségrevonás alapjául vett magatartás közrehatása nélkül nem vagy nem azonos mértékben következett volna be.”

Ez a mai értelemben vett adekvát kauzalitás (az elnevezés a magyar jogirodalomban Eörsi Gyulától származtatható).

„5. § Jogellenes az a magatartás (cselekvés vagy mulasztás), mely közvetlenül vagy távolabbi fűződményeiben a fennálló jog valamely rendeletébe vagy annak szellemébe ütközik.

Jogellenesen cselekszik az is, aki jogát nyilvánvalóan csak azért gyakorolja, hogy ezzel másnak kárt vagy egyéb sérelmet okozzon.

Jogellenesen cselekvőnek kell tekinteni azt is, aki a jó erkölcsbe ütköző módon okoz másnak – szándékosan vagy durva gondatlansággal – sérelmet. Az, hogy az a jogellenes cselekmény, melynek folyamataképp a kár előállott, nem közvetlenül a sértett, de egy harmadik személy ellen irányul, nem akadály a kártérítési kötelezettség megállapításának.”

Mai fogalmaink szerint minden magatartás vélelmezetten jogellenes, ami kár okozott. A vélelem megdönthető.

„8. § Jogos (megengedett, szabályszerű) ténykedésével másnak okozott kárért is megtérítéssel tartozik az, akinek a maga érdekében folytatott tevékenységéből egy más személyre közvetlenül vagy közvetve kár származott.”

A jogszerű károkozásért való helytállást hívjuk ma kártalanításnak.

„9. § Annak, aki valakit a maga ügyeinek ellátásával megbízott, a megbízottnak a megbízás körébe eső ténykedéseit vagy mulasztásait úgy kell beszámítani, mintha azok az ő tényei volnának. – Az e szabályból folyó felelősség szerződési viszonyokban a szerződő félre kiterjedő hatállyal korlátozható. A jelen szakasz rendelete alkalmazandó a törvény vagy hatóság által ki-rendelt ténykedéseire is.”

Ma: Közreműködőért való felelősség.

„10. § Valamely üzem folytatója felel azokért a károkért, amelyeket az üzem működése idéz elő, mégha az üzem folytatójának, illetőleg kirendeltjeinek közvetlen közrehatása a kár felidézésében nem is állapítható meg. Az előző bekezdés áll az állattartóra is.”

A hatályos Ptk nem tekinti „tisztán objektívnek”, tehát kimentést nem tűrő helytállási kötelezettségnek a veszélyes üzem üzemeltetőjének felelősségét, mert szűkkörű (szinte csak elméletileg előfordulóan) kivételt jelent az üzemműködésen kívüli és elháríthatatlan magatartás exculpációs bizonyítási lehetősége. (Vö. Ptk. 345.§ (1) bek.)

A veszélyes üzemi felelősség „quasi objektív” jellege a hatályos Ptk. szerint csak a vadállat tartójára terjed ki, a háziállattartó felelőssége felróhatóságon alapuló (vö. Ptk. 351.§).

„11. § A vétőképtelen személy károkozásaiért elsősorban a felügyeletére törvénynél, hatósági kirendelésnél vagy szerződésnél fogva kötelezett személy felel a személyes felelősség szabályai szerint.

Amennyiben ilyen személy nincs vagy felelőssége bármely oknál fogva elesik, maga a vétőképtelen személy felel a 20. § korlátai között.”

Ehelyütt is látható Marton objektív felelősségi szemlélete, amely a felelősséget és a helytállási kötelezettséget azonosá teszi, a beszámíthatóság és az elvárhatóság hiánya (felróhatóság) közömbös marad.

„13. § Cselekmények és mulasztások beszámító értékelésénél a bírót a 2. § szerinti szabad mérlegelés illeti meg.”

E mérlegelésnél szem előtt kell tartania a kártérítési marasztalás megelőző feladatát, valamint a szemben álló felek érdekhelyzetét is. Ezért gonosz indulatot vagy társadalomellenes érzületet tanúsító magatartás esetén a kár következményeinek beszámításánál tovább mehet az okozatosság láncolatán, mint kisebb hibával vagy vétkesen okozott kár esetén.

Ugyanígy tovább mehet a károkozó tény körül érdekelt személy terhére szóló beszámításnál, mint érdektelen vagy éppen a károsult érdekében cselekvő károkozóval szemben.

A készülő új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez a javaslatot készítőik figyelmébe ajánlom a fenti kivonatolt írást és az annak alapjául szolgáló Marton művet is.

ELJÁRÓ SZERVEK TISZTESSÉGTELEN KERESKEDELMI GYAKORLATOK ESETÉN

BEVEZETÉS

Magyarországon a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatban alapvetően három szerv jár el:

- a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (továbbiakban: NFH),
- a Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH),
- a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (továbbiakban: PSZÁF).²

A fogyasztó maga döntheti el, hogy melyik említett szervhez nyújtja be kérelmét, mivel nem neki kell foglalkozni a hatáskör kérdésével. Ugyanis, ha a kérelem alapján az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik, mind az NFH, mind a PSZÁF köteles a kérelmet, illetve a keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb a jogsértő gyakorlat észlelésétől, illetve a kérelem megérkezését követő naptól számított harminc napon belül áttenni a GVH-hoz.³ Természetesen ez a kötelezettség a GVH-t is terheli a másik két szerv vonatkozásában.

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (továbbiakban: Fttv.) egy korábban hatályos verziójában (2010. decembere) a határidőt a kérelem megérkezésétől számították és huszonkét munkanap volt. Eredetileg szintén – vagyis az Fttv. 2008. szeptember 1.-jei hatálybalépésekor – a kérelem/bejelentés megérkezésétől számították a határidőt, ami azonban 30 nap volt. A jogsértő gyakorlat észlelése mindig változatlan formában szerepelt ezek mellett. Látható, hogy a jogalkotó – egy módosítást követően – visszatért első elképzeléséhez az időtartamot tekintve.⁴

Az Fttv. értelmében a GVH, a PSZÁF és az NFH kötelesek együttműködni, különösen egymás jogalkalmazási gyakorlatának megismerése, az anyagi és az eljárásjogi szabályok egységes alkalmazása, a hatásköri összeütközések elkerülése, valamint a hatásköri viták hatékony rendezése érdekében. Így a fent említett hatóságok megállapodást kötöttek, melyet évente kötelesek felülvizsgálni és honlapjukon közzétenni.⁵

A felek kifejtették, hogy az Fttv. végrehajtása során részükről tanúsított fokozott együttműködést feltétlenül szükségesnek tartják a jogbiztonság fenntartása, a törvény által megteremtett fogyasztói jogok hatékony védelme, illetve a törvény által kötelezettségekkel terhelt vállalkozások számára kiszámítható jogi környezet létrehozása érdekében.

A GVH, a PSZÁF és az NFH megállapodásukban rögzítették továbbá, hogy az említett viták megelőzése érdekében folyamatosan figyelemmel kísérik egymás gyakorlatát és a kapcsolódó

bíróági döntéseket is. Új, egységes gyakorlatot nélkülöző hatásköri probléma esetén a fél (akinél a problémát felvető ügy indult) – kapcsolattartó útján – kezdeményezheti, hogy az Állandó Munkacsoport (Az Állandó Munkacsoportot a három szerv hozta létre, tagjai a kapcsolattartók és az eseti jelleggel delegált személyek) is vitassa meg a problémát. A GVH, a PSZÁF és az NFH rögzítették továbbá, hogy egymás értesítésekor az ügy érdemi azonosíthatóságához szükséges adatokat Értesítési Adatlapon juttatják el az elbírálásra jogosulthoz.⁶

2009-ben az említett három szerv kifejezte elégedettségét megállapodásukkal kapcsolatban, így azt nem kívánták módosítani.⁷

1. NEMZETI FOGYASZTÓVÉDELMI HATÓSÁG

1.1. Eljárási szabályok

Az Fttv. értelmében általános hatáskörrel az NFH jár el. A kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen voltának megállapítására irányuló eljárására a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban: Fgytv.) rendelkezéseit kell alkalmazni.⁸

A jogalkotó mindhárom szerve nézve úgy rendelkezett, hogy „(...) eljáró hatóságok eljárására azok a szabályok irányadóak, amelyeket a rájuk vonatkozó külön törvények tartalmaznak. A törvény (az Fttv. – a szerző) ezért csak a szükséges eltéréseket tartalmazza.”⁹

a) Bíróság: az Fttv. hatálybalépésével az NFH által kiszabható pénzbeli szankció egységesen, valamennyi eljárásban a fogyasztóvédelmi bírság lett.¹⁰

Az Fttv. előtt a bírságnak nem volt sem alsó, sem felső határa, vagyis 2008. szeptembere előtt az eljáró szervek szabadon mérlegelhettek az összeg kiszabásánál.¹¹

A fogyasztóvédelmi bírság 15 000 Ft-tól – 100 millió Ft-t meghaladó éves nettó árbevétellel rendelkező vállalkozás esetében – az éves nettó árbevétel 5%-áig, de maximum 100 millió Ft-ig terjedhet.

A fogyasztók széles körének testi épségét, egészségét sértő vagy veszélyeztető, továbbá a fogyasztók széles körének jelentős vagyoni hátrányt okozó jogsértés esetén a felső határ: 2 milliárd forint.

1 A szerző a Miskolci Egyetem, ÁJK, Deák Ferenc Doktori Iskola doktorjelöltje (Kereskedelmi Jogi Tanszék).

2 2008. évi XLVII. törvény 10.§ (1)-(3) bek.

3 2008. évi XLVII. törvény 20.§ (1) bek., 23.§ (1) bek.

4 2008. évi XLVII. törvény 20.§ (1) bek., 23.§ (1) bek. [2010.12.13.-án hatályos verzió] 2008. évi XLVII. törvény 20.§ (1) bek., 23.§ (1) bek. [2008.12.01.-jén hatályos verzió]

5 2008. évi XLVII. törvény 12.§ (1), (3) bek.

6 Együttműködési Megállapodás 2., 5., 6., 9., 10., 24., 25. pont http://www.nfh.hu/data/cms13564/Egyuttmukodas_GVH_NFH_PSZAF.pdf [2010.08.24.]

7 Jól vizsgázott a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot tiltó törvény; <http://www.muszakiforum.hu/cikk/67267/jol-vizsgazott-a-tisztességtelen-kereskedelmi-gyakorlatot-tilto-torveny?area=525> [2009.10.25.]

8 2008. évi XLVII. törvény 10.§ (1) bek, 19.§ a) pont

9 2008. évi XLVII. törvény [Önszabályozó Reklám Testület] p. 20. <http://www.mekisz.hu/files/upc%202008.pdf> [2011.07.05.]

10 Stoll Gáborné: Az új fogyasztóvédelmi szabályok áttekintése A.) 1. pont <http://www.bokik.hu/index.php?id=2601> [2008.10.01.]

11 Dr. Baranyai András: Kereskedelmi gyakorlat csak tisztességesen, a fogyasztói érdekek figyelembevételével. *Vízum Panoráma*, 17. évf. 1. Különszám 2009. p. 26-27., p. 27.

Egyéb vállalkozás esetében a bírság 500.000 Ft-ig, illetve a fogyasztók széles körének testi épségét, egészségét sértő vagy veszélyeztető, továbbá a fogyasztók széles körének jelentős vagyoni hátrányt okozó jogsértés esetén a vállalkozás éves nettó árbevételének 5%-áig, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban: Szt.) hatálya alá nem tartozó vállalkozás esetén 5 millió Ft-ig terjedhet.¹²

Az NFH köteles bírságot kiszabni,¹³ ha a fogyasztóvédelmi hatóságnak a jogsértést megállapító jogerős határozatában a vállalkozás számára előírt kötelezettség teljesítésére megállapított határnap elteltét, illetve határidő lejártát követő hat hónapon belül a vállalkozás - amennyiben a jogsértést telephelyen követték el - ugyanazon telephelyen, ugyanazon jogszabályi rendelkezést ismételtelen megsértette.

Ugyanígy köteles eljárni, ha a jogsértés a fogyasztók életét, testi épségét, egészségét sérti, vagy veszélyezteteti, vagy a fogyasztók széles körét érinti, illetve akkor is bírságot szab ki, ha a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek védelmét célzó jogszabályi rendelkezés megsértésére került sor.

b) Egyéb intézkedési lehetőségek: új rendelkezésnek számított 2008 szeptemberében,¹⁴ hogy az NFH elrendelheti a jogsértéssel érintett üzlet ideiglenes bezárását - a jogszerű állapot helyreállításáig - ha az a fogyasztók életének, testi épségének, egészségének védelme vagy a fogyasztók széles körét érintő kárral fenyegető veszély elhárítása érdekében szükséges.

Ezen kívül ezt akkor is megteheti, ha az üzlet a 18 éven aluliak alkoholtartalmú itallal, dohánytermékekkel vagy szexuális áruval való kiszolgáltatásának tilalmát tartalmazó rendelkezéseket ismételtelen megsérti, ekkor a bezárás legfeljebb harminc napig tarthat.¹⁵

Szintén új lehetőség volt,¹⁶ hogy az NFH hatósági szerződést köthet - a jogsértés megszüntetése érdekében és határozathozatal helyett - azzal az ügyféllel, aki vállalja, hogy felhagy a jogsértő magatartással és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a törvényben meghatározott fogyasztóvédelmi rendelkezésekkel.¹⁷

Az NFH köteles közzétenni jogerős határozatát, valamint - fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható - végzését, amennyiben ez utóbbiban elrendelte a jogsértő állapot megszüntetését, vagy megtiltotta a jogsértő magatartás további folytatását, vagy elrendelte a jogsértéssel érintett üzlet ideiglenes bezárását - a jogszerű állapot helyreállításáig -, ha az a fogyasztók életének, testi épségének, egészségének védelme vagy a fogyasztók széles körét érintő kárral fenyegető veszély elhárítása érdekében szükséges volt.¹⁸

1.2. Statisztikák és jelentések

a) Adatok a gyakorlatból:

2009-ben a kérelmek 82%-a megtévesztő jellegű kereskedelmi

gyakorlatra vonatkozott, a feketelista valamely pontjának megvalósulását jelző beadványok 75%-a csalogató reklám megvalósulását sérelmezte. Az ügyek 69%-a megtévesztő tevékenységgel, 13%-a megtévesztő mulasztással, végül 18% - a feketelistás jogsértéssel foglalkozott. A leggyakoribb megtévesztő tevékenységek a következők voltak: az áru árával, illetve különleges árkedvezmény meglétével kapcsolatos valótlan állítások, az áru lényeges jellemzőit érintő valótlan állítások, valamint más vállalkozás árujával történő összetévesztésre alkalmas gyakorlat.¹⁹

2009-ben az esetek 64%-ánál került sor a jogsértés megállapítására, 27%-nál elutasításra, és 9% - nál az eljárás megszüntetésére. A jogsértés megállapításával járó esetek 81%-ánál az NFH fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki, 14%-nál kötelezésre, 3%-nál feltételhez kötésre, 2%-nál pedig a jogsértő magatartás megtiltására került sor.²⁰

2010-ben a jogsértések megállapításának aránya közel azonos volt a 2009. évvel (62%), de az elutasítások aránya megnőtt (38%). Akárcsak 2009-ben, 2010-ben a megtévesztő tevékenységek aránya (a megállapított jogsértések között) ismét dominált (70%), míg a mulasztások aránya nőtt (20%) a feketelistás tényállások kárára (10%).²¹

b) Jelentések:

Az NFH nyilvánosságra hozza vizsgálatainak eredményeit is, jelentések formájában. Egy jelentés általában egy adott területre (pl. ruházati termékek, élelmiszerek) koncentrálna. A vizsgálatokból az alábbiak állapíthatók meg:²²

- az árak vonatkozásában: 2009 elején (január-február) 2230 üzlet 43%-ánál árfeltüntetési szabálytalanság megállapításra került sor, a legtöbb szabálytalanság az észak-magyarországi régióban volt. A két leggyakoribb szabálytalanság: az eladási ár hiánya, illetve az egységár feltüntetésének hiánya volt.²³ Hasonló eredmény született a nyár folyamán végzett ellenőrzések során is.²⁴

2010 elején (január-február) 2380 üzlet 43%-ánál szabálytalanság megállapításra került sor, a legtöbb a nyugat-dunántúli régióban volt. A legjellemzőbbek: az eladási ár feltüntetésének elmulasztása, vagy nem egyértelmű feltüntetése; az egységár feltüntetésének hiánya, illetve nem megfelelő kiszámítása; az akciók ár nem megfelelő feltüntetése, illetve nem a meghirdetett kedvezménynek megfelelő kiszámítása.²⁵

- a 2009 februárjában a gyermeklábellel kapcsolatos ellenőrzések során az NFH megállapította, hogy a használati és

19 A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt, kérelemre indult eljárásokról p. 6-8. 5. pont http://www.nfh.hu/data/cms29761/ucp_09.pdf [2010.08.24.]

20 A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt, kérelemre indult eljárásokról i. m. p. 4. 4. pont. A határozatok megtekinthetők az alábbi címen: <http://www.nfh.hu/informaciok/hatarozat/hatarozatok>

21 Összefoglaló jelentés a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat vizsgálati tapasztalatairól p. 6., 8. <http://www.nfh.hu/data/cms34928/honlapra.pdf> [2011.08.15.]

22 A vizsgálati jelentések megtekinthetők az alábbi címen: <http://www.nfh.hu/informaciok/vizsgalati>

23 ár - vizsgálati jelentés p. 2., p. 4. 3.1 pont http://www.nfh.hu/data/cms21805/ar_2009.pdf [2010.08.22.]

24 ár - nyári - vizsgálati jelentés p. 1-4. 2. pont http://www.nfh.hu/data/cms24893/ar_nyari_09.pdf [2010.08.24.]

25 ár - éves - vizsgálati jelentés p. 1-3. http://www.nfh.hu/data/cms29786/ar_eves_09.pdf [2010.08.24.]

12 1997. évi CLV. törvény 47/C. § (1) bek.

13 Ezt a rendelkezést is az Fttv. hatálybalépésével vezették be.

Stoll: i. m. A.) 1. pont

14 Stoll: i. m. A.) 1. pont

15 1997. évi CLV. törvény 47/C. § (5) bek., 47.§ (1) bek. g), h) pont

16 Stoll: i. m. A.) 1. pont

17 1997. évi CLV. törvény 47.§ (5) bek.

18 1997. évi CLV. törvény 51.§ (2), (3) bek.

kezelési útmutatók vonatkozásában csak akkor járhat el, ha a fogyasztó számára - a vásárlást megelőzően - a használatra és kezelésre vonatkozó előírásokról valótlantartalmú tájékoztatást nyújtanak. Jogsértés megállapítása csak akkor lehetséges, ha a fogyasztó a valótlant információt a vásárlást megelőzően megismerheti. Ha a fogyasztó csupán a pénztárnál, a vásárlást követően kap tájékoztatást, az Fttv. nem alkalmazható.²⁶ Márciusban az NFH egy másik jelentésében hangsúlyozta, hogy a ruházati termékek esetében a használati és kezelési útmutató tartalmára és megadásának módjára vonatkozóan nem áll rendelkezésére konkrét jogszabályi előírás, ami megkönnyíthetné ellenőrzési tevékenységét.²⁷

- 2009. november végétől 2010. elejéig tartó ellenőrzés karácsonyi szezonális termékek ellenőrzését jelentette az élelmiszerüzletekben és közterületi értékesítő helyeken. Az Fttv. alapján 155 eljárás indult, melyek során összesen közel kilenc millió Ft összegű bírságot szabtak ki.²⁸

2010-ben az NFH tervei között a következők szerepeltek: az eljárások egyszerűsítése, illetve a GVH Versenyhivatalával való egyeztetésekből származó adminisztratív terhek csökkentése, valamint hatáskörök átvétele a PSZÁF-tól.²⁹

2. EGYÉB SZERVEK

Bár az Fttv. alapján a három említett szerv jár el, de a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat egyéb fórumok (bírószág, békéltető testület) is elbírállhatják. Célszerűnek tűnik az NFH utáni bemutatásuk, mivel a bírószági eljárás lehetősége mindig adott az Fttv. alapján folyó eljárás mellett, a békéltető testületek célja pedig az eljárások megelőzése. Vagyis e két fórum is lehet elsődlegesen eljáró szerv.

2.1. Bírószági eljárás

Az Fttv. szabályai értelmében a törvény szerinti eljárás lefolytatása nem zárja ki, hogy a sérelmet szenvedett fél a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségére alapított polgári jogi igényét közvetlenül a bírószág előtt érvényesítse. Ez esetben a gyakorlat részét képező tényállítás valóságának bizonyítása a vállalkozást terheli.³⁰

Az Fgytv. hasonló rendelkezést tartalmaz, mikor azt írja, hogy a békéltető testület eljárása nem érinti a fogyasztó - az igények bírószági úton való érvényesítésére vonatkozó - jogát.

A bírószág lehet másodfokon eljáró szerv is, a békéltető testület általi eljárást követően: a fél a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül kérheti keresettel a békéltető testület döntésének hatályon kívül helyezését, a békéltető testület székhelye szerint illetékes megyei bírószágtól. A pert a békéltető testülettel szemben kell megindítani, mivel az a perben perbeli jogképességgel

és cselekvőképességgel rendelkezik.

A bírószág a kötelezést tartalmazó határozat végrehajtását a fél kérelmére felfüggesztheti, de ezen kívül ítélete csak a kötelezést tartalmazó határozat, illetve ajánlás hatályon kívül helyezésére vonatkozhat.

Ha a vállalkozás a tanács - kötelezést tartalmazó - határozatát vagy a határozattal jóváhagyott egyezséget a teljesítési határidőn belül nem hajtja végre, a fogyasztó kérheti a bírószágtól a tanács határozatának végrehajtási záradékkal történő ellátását. A bírószág megtagadja a határozat végrehajtásának elrendelését, ha a békéltető testületnek nem volt hatásköre az eljárásra.³¹

A reklámok területén a kereskedők egymás közötti viszonyaikban alkalmazottak közül az összehasonlító reklámok érdekesek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szempontjából (az esetleges megtévesztő jelleg miatt).

Ugyanis a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv alkotói a vonatkozó, 84/450/EGK irányelv hatályát megfelezték, és a 2005/29/EK irányelv után már csak a kereskedőket védte más kereskedők megtévesztő reklámjaival szemben, és megállapította azokat a feltételeket, melyek mellett az összehasonlító reklám megengedett. Mivel azonban módosításai kissé átláthatatlanná tették a rendelkezéseket, így azokat - a módosításokkal együtt - belefoglalták a megtévesztő és összehasonlító reklámokról szóló 2006/114/EK irányelvbe. Jelenleg tehát a fogyasztókat megtévesztő reklámok a 2005/29/EK irányelv alá, a kereskedőket megtévesztő reklámok és az összehasonlító reklámok a 2006/114/EK irányelv alá tartoznak. Ugyanakkor utóbbiak kapcsán fontos tudni, hogy azokra is a 2005/29/EK irányelv rendelkezései alkalmazandók akkor, ha egyúttal a fogyasztók számára megtévesztők is.

Az ilyen reklámokra (is) vonatkoznak a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (továbbiakban: Grtv.) rendelkezései: a megtévesztő reklámokkal (mármint a Grtv.-beli megtévesztő reklámok, tehát a kereskedők közötti viszonyokban alkalmazottak), és az összehasonlító reklámokkal kapcsolatos rendelkezéseket megsértő reklám esetén, illetve e rendelkezésekbe ütköző magatartásra ösztönző magatartási kódex esetén a GVH, vagy a bírószág jár el.

Az Fttv. hatálybalépése után a reklámfelügyeleti szerv az NFH maradt. Eljárásjogi szempontból a fogyasztó döntéseit befolyásoló piaci magatartások esetében, illetve az összes - a megtévesztő és az összehasonlító reklámokon kívüli - kifejezetten a reklámokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak megsértése miatt jár el.

Pribula László - a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának docense - felvetette, hogy a jogalkotó megoldhatta volna úgy, hogy:

- a reklámfelügyeleti szerv az NFH lenne minden olyan esetben, mikor a reklámtevékenység a fogyasztók döntéseit érinti/befolyásolja,
- a bírószág járna el, ha a reklámtevékenység a versenytársak döntéseit érinti,
- a GVH járna el, ha a reklámtevékenység az üzletfelek döntéseit érinti

26 gyermeklabbeli - vizsgálati jelentés p. 8. 4.4 pont
http://www.nfh.hu/data/cms21809/gyermeklabbeli_09.pdf [2010.08.24.]

27 ruházati - vizsgálati jelentés p. 4. 2.4
http://www.nfh.hu/data/cms21817/ruhazati_09.pdf [2010.08.24.]

28 karácsony - vizsgálati jelentés p. 13. 2.5 pont
http://www.nfh.hu/data/cms29792/karacsony_09.pdf [2010.08.24.]

29 Dr. Bobál Pál: Gondolatok az NFH középtávú stratégiájához. Fogyasztóvédelmi Szemle, 4. évf. 1. sz. 2010. (márc.) p. 71-75.

30 2008. évi XLVII. törvény 15.§

31 1997. évi CLV. törvény 34.§ (1), (3), (5)-(7) bek., 36.§ (3), (4) bek.

A javaslat felvetője ugyanakkor leszögezte, hogy ez nem egy megvalósítható terv, mivel a reklámtevékenységeket ennyire élesen nem lehet megkülönböztetni.³²

Ezen belül a bíróság vizsgálja, hogy az adott reklám sérti-e az összehasonlító reklámokkal kapcsolatos tilalmak első csoportjába (ezek a versenytárs ellen irányuló magatartások) tartozó tilalmak bármelyikét, illetve hogy az adott magatartási kódex a tilalmakba ütköző magatartásra ösztönöz-e.³³

Dr. Vajda János szerint - a reklámokkal kapcsolatos gyakorlatok esetén - a reklámozók állandó problémaként említik azt a tényt, hogy a hatóságok az átlagfogyasztó szintjénél alacsonyabb tudatossági szintet vesznek alapul a reklámállítások vizsgálatánál.

Ugyanis, az Fttv. által bevezetett (és a 2005/29/EK irányelv-ből átvett) átlagfogyasztó fogalom³⁴ elemei fennállásának/hiányának vizsgálata helyett a hatóságok „továbbra is a termék átlagfogyasztójának felkészültségi szintjét vizsgálják a döntéskor, amely szint megállapítása mindig mérlegelés kérdése”.³⁵

Ugyanakkor a 2005/29/EK irányelv alkotói sem akartak teljesen egységes fogalmat alkotni, hanem – az átlagfogyasztó Európai Bíróság által alkotott fogalmának elfogadásával és alapul vételével – csupán közös kritériumokat kívántak biztosítani a nemzeti hatóságok és bíróságok számára. Ez viszont azt jelenti, hogy a Bíróság fogalmában lévő elemeket kötelező viszonyítási pontoknak kell tekinteni. Így a felkészültségi szint vizsgálata sérti a UCP irányelvet.

Hasonlóan az említett két törvényhez, a Grtv. is leszögezi, hogy az eljárás lefolytatása nem zárja ki a sérelmet szenvedett fél – a Grtv. rendelkezéseinek megsértésére alapított – polgári jogi igényének bíróság előtti közvetlen igényérvényesítését.³⁶

Az eljáró hatóság, illetve a bíróság – 2008 szeptembere után – a még közzé nem tett reklám közzétételét megtilthatta, ha megállapította, hogy a reklám – közzététele esetén – a gazdasági reklámtevékenységre vonatkozó rendelkezésbe ütközött (a közzététel megtiltása mellett bírság kiszabásának nem volt helye).³⁷ Ez a tiltás elrendelhető volt akkor is, ha az eljáró versenytanács végzésében ideiglenes intézkedéssel megtiltotta a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.) rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását, illetve elrendelte a Tpv. rendelkezéseibe ütköző állapot megszüntetését, ha erre - az érdekeltek jogi vagy gazdasági érdekeinek védelme, valamint a gazdasági verseny kialakulásának, fenntartásának vagy fejlesztésének veszélyeztetése miatt – halaszthatatlanul szükség volt.³⁸ A tilalom már nem szerepel a Grtv.-ben, viszont az utal az alkalmazásának

lehetőségére, ami (olyan szakaszra utalni, mely már nem része a törvénynek) a törvényt módosító eljárás hibája.³⁹

Természetesen a bíróság jár el akkor is, ha az eljáró hatóság döntése elleni fellebbezésről van szó. Így pl. az ORO – TEAM Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. ügyében a Fővárosi Bíróság döntött, mikor a Bt. kérte a GVH határozatának bírósági felülvizsgálatát.

A GVH határozatát azért hozta meg, mert a Bt. egy hálózati árammal működő vízkömentesítő készülékhez kapcsolódó marketingkommunikációs kampányaiban szereplő állításai nem voltak kellően megalapozottak. A GVH megállapította a fogyasztók megtévesztését és tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat folytatását is. Ezek után a Bt. kérte a felülvizsgálatot, de a Fővárosi Bíróság elutasította a keresetet, és kötelezte a Bt.-t a perköltség és az illeték megfizetésére. Az ítélet egyik oka az volt, hogy a felperes nem tudta igazolni állításainak helyességét.⁴⁰

2.2. Békéltető testületek

Az Fgytv. értelmében – mivel módosult a fogyasztó fogalma – a vállalkozások már nem fordulhatnak fogyasztói jogvitáikkal a békéltető testületekhez. Ezen kívül hosszabb lett⁴¹ az eljárás lefolytatására rendelkezésre álló határidő: a testület kilencven napon (ez korábban hatvan nap volt)⁴² belül lefolytatja és befejezi azt (indokolt esetben ezt a határidőt a testület elnöke legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja).⁴³ Egyéb határidők is módosultak 2008 - ban, pl. a hatáskört, illetékességet meg kell vizsgálni az eljárás megindulásától számított nyolc napon belül – korábban ez három munkanap volt - illetve a meghallgatás időpontját ki kell tűzni az eljárás megindításától számított hatvan napon belüli időpontra – korábban ez harminc nap volt - valamint a határozat kézbesítésére a kihirdetéstől számított tizenöt napon belül kerül sor – ez korábban nyolc nap volt.⁴⁴

Az eljárás megindításának feltétele, hogy a fogyasztó közvetlenül megkísérelje az érintett vállalkozással az ügy rendezését. Erre nézve a fogyasztó köteles nyilatkozatot tenni, melyet a békéltető testülethez benyújtott kérelme tartalmaz majd.⁴⁵ A testület döntése ellen nem lehet fellebbezni, hatályon kívül helyezését pedig négy ok miatt lehet kérni (a fél a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül kérheti keresettel a hatályon kívül helyezést a békéltető testület székhelye szerint illetékes megyei bíróságtól):

- ha a tanács eljárása vagy összetétele nem felelt meg az Fgytv. rendelkezéseinek,- ha a testületnek nem volt hatásköre az eljárásra,
- ha a kérelem meghallgatás nélküli elutasításának lett volna helye,
- ajánlás esetén: ha az ajánlás tartalma nem felel meg a jogszabályoknak.⁴⁶

32 Pribula László: *A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat és a reklám – a szabályozási koncepció megváltozása, Gazdaság és jog, 17. évf. 4. sz. 2009. p. 7. – 11., p. 11.*

33 2008. évi XLVIII. törvény 24.§ (2), (3) bek.

34 „aki ésszerűen tájékozottan, az adott helyzetben általában elvárható figyelmességgel és körültekintéssel jár el, figyelembe véve az adott kereskedelmi gyakorlat, illetve áru nyelvi, kulturális és szociális vonatkozásait is” 2008. évi XLVII. törvény 4.§ (1) bek.

35 Dr. Vajda János: *A reklámok tipikus hibái és azok jogi megítélése. Fogyasztóvédelmi Szemle, 4. évf. 3. sz. 2010. (szept.) p. 17 - 22.*

36 2008. évi XLVIII. törvény 24.§ (5) bek.

37 2008. évi XLVIII. törvény 27.§ [2008.12.01.-jén hatályos verzió]

38 2008. évi XLVIII. törvény 30.§ (2) bek. [2008.12.01.-jén hatályos verzió]
1996. évi LVII. törvény 72.§ (1) bek. c) pont [2009.02.04.-én hatályos verzió]

39 2008. évi XLVIII. törvény 30.§ (2) bek.

40 Fővárosi Bíróság 16. K. 33. 430/2009/4. számú ítélete
http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=11&st=1&m5_doc=6694
[2011.11.28.]

41 Stoll: i. m. A.) 5. pont

42 Dr. Krajcsik Szilvia: *A fogyasztóvédelmi törvény változásai civil szemmel p. 12.* <http://www.feosz.hu/files/uplink/ksz.ppt> [2008.12.02.]

43 1997. évi CLV. törvény 31.§ (5) bek.

44 Dr. Krajcsik: i. m. p. 11., 13.

45 1997. évi CLV. törvény 27.§, 28.§ (2) bek. e) pont

46 1997. évi CLV. törvény 34.§ (2) – (4) bek.

A vállalkozás a székhelye szerinti békéltető testületnél vagy a Magyar Kereskedelmi és Iparkamaránál írásban, visszavonásig érvényes általános alávetési nyilatkozatot tehet, amelyben vállalja, hogy a békéltető testületi eljárásnak és - egyezség hiányában - az ilyen eljárásban hozott határozatnak aláveti magát (az alávetési nyilatkozatban a vállalkozás kötelezettségvállalásának mértékét, illetve hatályát a jogvita tárgyának általa meghatározott értékében vagy más módon is korlátozhatja).⁴⁷

3. Gazdasági Versenyhivatal

A GVH akkor jár el, ha a kereskedelmi gyakorlat a gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas (kivéve, ha a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kizárólag a terméken, annak csomagolásán vagy a termékhez egyéb módon rögzítve, illetve a termékhez adott használati és kezelési útmutatóban vagy jótállási jegyben jelenik meg, vagy ha a tájékoztatási követelmény megsértésével valósul meg).⁴⁸

A 2008. szeptemberi állapothoz képest új szabály, hogy nem a GVH jár el, ha a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma megsértésének részét képezi az olyan magatartási kódexben foglalt követelmény be nem tartása, amely magatartási kódex a vállalkozások PSZÁF által felügyelt tevékenységével összefüggő kereskedelmi gyakorlatok vonatkozásában követendő magatartási szabályokat állapít meg.⁴⁹

Ha a vizsgáló olyan tevékenységet, magatartást, vagy állapotot észlel, melyek vonatkozásában – az Fttv. alapján – eleve a GVH jogosult eljárni, köteles végzéssel, hivatalból vizsgálatot elrendelni.⁵⁰

Tisztességtelen gyakorlat észlelése esetén bárki panasszal, vagy bejelentéssel élhet. Bejelentés esetén, annak megérkezésétől követő naptól számított két hónapon belül a vizsgáló a következőket teheti meg: végzéssel vizsgálatot rendel el, vagy megállapítja, hogy – a bejelentésben foglalt, illetve a bejelentés alapján lefolytatott eljárásban beszerzett adatok alapján – versenyfelügyeleti eljárás megindításának nincs helye, illetve – ha az eljárás más hatóság hatáskörébe tartozik – a bejelentést végzéssel átteszi azt a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz.⁵¹

A GVH eljárása nem változott az Fttv. hatálybalépésével, hiszen korábban a Tpv. alapján szintén panasszal, illetve bejelentéssel lehetett élni a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása esetén. Azonban a bejelentési űrlap változott, mivel a GVH 2008 szeptemberétől különválasztja az „antitröszt” és a „tisztességtelen kereskedelmi” bejelentési űrlapot.⁵²

2009. november 6.-án kelt végzésében⁵³ a GVH Versenytanácsa rögzítette, hogy a verseny érdemi befolyásolására való

alkalmasság vizsgálatánál azt kell mérlegelni, hogy fennáll – e az adott termékkel kapcsolatos esetleges tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat gazdasági versenyre gyakorolt káros hatásának lehetősége. Az Fttv. felsorolja a mérlegelés során figyelembeveendő szempontokat,⁵⁴ ezek kapcsán a GVH leszögezte:

- először azokat a feltételeket kell vizsgálni, melyek teljesülése esetén a gazdasági verseny érdemi érintettsége minden egyéb körülményre tekintettel fennáll,⁵⁵

- ha ezek egyikének érvényesülését sem kell megállapítani, akkor következik az Fttv.-ben foglalt többi feltétel⁵⁶ vizsgálata.

A „gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas” kitétel teljesülésére példa a 2009. június 30.-án kelt végzésben található, melyben a Versenytanács a kitétel teljesülését megállapította, két tényre tekintettel:

- a kereskedelmi gyakorlat kapcsán alkalmazott kommunikációs eszközök a fogyasztók széles körét érték el,

- a kereskedelmi gyakorlattal érintett földrajzi terület azonos volt az ország több, mint három megyéjében elhelyezkedő településeken található üzletek (az eljárás alá vont vállalkozás üzleteinek) vonzáskörzetével.⁵⁷

A GVH honlapján közzétette a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos Elvi Állásfoglalásait, melyben az Fttv.-ben található rendelkezéseket elemzi. Az Fttv. kereskedelmi gyakorlat fogalma kapcsán a GVH leszögezi, hogy reklám és kommunikáció esetében nem elég csak azt figyelembe venni, hogy az adott vállalkozás kinek juttatja el a nyomtatott reklámanyagokat, ennél fontosabb, hogy kinek/kiknek szólnak közvetlenül/közvetve ezek az anyagok.

A GVH hozzá fűzi, hogy a reklámokban, vagy más tájékoztatási anyagban elhelyezett idézetet, szakmai véleményt, felhasználói tapasztalatot a vállalkozás gazdasági érdekeit szolgáló közléseknek minősíti, és ezek nem mentesítenek a versenyjogi felelősség alól - mivel az Fttv. alá nem tartoznak funkciójuk miatt:

„Ez az irányelv (és az ezt implementáló törvények, pl. az Fttv. – a szerző) a fogyasztóknak a termékekkel kapcsolatos ügyleti döntéseit közvetlenül befolyásoló kereskedelmi gyakorlatokkal foglalkozik. Nem foglalkozik ugyanakkor az elsődlegesen más célok érdekében alkalmazott kereskedelmi gyakorlatokkal, ideértve például a befektetőkhez intézett kereskedelmi kommunikációt, úgymint az éves jelentéseket és a vállalkozások írott reklámanyagait.”⁵⁸

A GVH hangsúlyozza, hogy a jog – és ezen belül az Fttv. is - a fogyasztó döntési folyamatának egészét (és annak részeit külön-külön is) védi, vagyis nemcsak a tényleges döntést. Tehát a jogalkotó szankcionál minden olyan magatartást, mely érdemben

47 1997. évi CLV. törvény 36/C.§ (1) bek.

48 2008. évi XLVII. törvény 10.§ (3), (4) bek.

49 2008. évi XLVII. törvény 10.§ (6) bek.

2008. évi XLVII. törvény 10.§ [2008.12.01.-jén hatályos verzió]

50 2008. évi XLVII. törvény 26.§ (1) bek.

51 1996. évi LVII. törvény 43/H.§ (8) bek.

52 Az Fttv. hatályba lépésével kapcsolatos tájékoztatás p. 3.

<http://www.gvh.hu/domain2/files/module5/module25/5378D006C91CFADB.pdf> [2008.12.02.]

53 Az ismertetett döntések megtalálhatóak a GVH honlapján: http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&st=1&pg=10&m81_act=9

54 2008. évi XLVII. törvény 11.§

55 2008. évi XLVII. törvény 11.§ (2) bek.

56 2008. évi XLVII. törvény 11.§ (1) bek.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának Vj – 34 - 22/2009. számú végzése 23., 24. pont

57 A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának Vj – 162/2008/043. számú végzése 54. pont

58 2005/29/EK irányelv (7) preambulumbekkezdés

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának Elvi Állásfoglalásai 2010. 1.1., 2.1. pont

<http://www.gvh.hu/domain2/files/module5/module25/1391133F8C04A1496.pdf> [2010.08.18.]

kihatással van a döntés folyamatára.⁵⁹

Arról már volt szó, hogy a megtevesztő reklámokkal és az összehasonlító reklámokkal kapcsolatos rendelkezések megsértése esetén, illetve e rendelkezésekbe ütköző magatartásra ösztönző magatartási kódex esetén a GVH, vagy a bíróság jár el. Ezen belül a GVH jogosult megállapítani, hogy az adott reklám sérti-e a megtevesztő reklámok tilalmára vonatkozó rendelkezéseket, illetve, hogy sérti-e az összehasonlító reklámok tilalmának második csoportjába tartozó tilalmak (valójában ezek inkább kötelező jellegű előírások, melyeknek meg kell felelni)⁶⁰ bármelyikét. Ezeken túl a GVH jogosult megállapítani, hogy a magatartási kódex a felsorolt rendelkezésekbe ütköző magatartásra ösztönöz-e.⁶¹

4. Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

4.1. Eljárási szabályok

Mivel az Fttv. alapján elsősorban a GVH és az NFH rendelkezik hatáskörrel, így a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kapcsolatban a PSZÁF feladatköre meglehetősen szűk.

Az Fttv. értelmében a PSZÁF akkor jár el tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat miatt, ha az érintett gyakorlat a vállalkozás olyan tevékenységével függ össze, melyet a PSZÁF-ról szóló 2010. évi CLVIII. törvény (továbbiakban: Pszvtv.) alapján a PSZÁF felügyel.⁶² E törvény elődje a 2007. évi CXXXV. törvény volt (továbbiakban: régi Pszvtv.).

A régi Pszvtv. 2008-ban hatályos rendelkezései alapján a PSZÁF hatáskörébe tartozó szervezetek és személyek tevékenységére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezésekbe, valamint az említett szervezetek és személyek belső szabályzatába, a PSZÁF határozataiba, valamint az Fttv. rendelkezéseibe ütköző magatartás észlelése esetén bárki bejelentéssel vagy panasszal élhetett.⁶³ Ezt a szabályt hatályon kívül helyezték.

A PSZÁF hatósági eljárására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. (továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni, a különös eljárási szabályokban, valamint az Fttv.-ben, a Grtv.-ben, és az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény rendelkezéseiben foglalt eltérésekkel.⁶⁴

A PSZÁF a fogyasztókkal szemben kötelezettséget megállapító rendelkezésekbe ütköző, valamint a piacfelügyeleti eljárása során feltárt jogsértés megszüntetése érdekében határozathozatal helyett hatósági szerződést köthetett azzal az ügyféllel, aki vállalta, hogy felhagy a jogsértő magatartással és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseivel.

Ez a lehetőség később szűkült, 2010-ben már csak a fogyasztóvédelmi eljárása során feltárt jogsértés megszüntetése érdeké-

ben lehetett szerződést kötni.⁶⁵ Jelenleg a Pszvtv. már csak „feltárt jogsértésről” beszél.⁶⁶

A Pszvtv. alapján a PSZÁF – fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértése esetén (többek között) – megtilthatja a jogsértő magatartás további folytatását; elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését; határidő tűzésével a feltárt hibák, hiányosságok megszüntetésére kötelezheti a jogsértő szolgáltatót; a jogszerű állapot helyreállításáig feltételhez kötheti vagy megtilthatja a jogsértéssel érintett tevékenység végzését, illetve szolgáltatás nyújtását és fogyasztóvédelmi bírságot szabhat ki.

Ezekon túl megteheti, hogy a szükséges intézkedések és a jogszabályok betartására, a feltárt hiányosságok megszüntetésére hív fel (ez a régi Pszvtv. 2010 végén hatályos verziójában nem szerepelt).⁶⁷

A törvény kimondja, hogy az intézkedések és a jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak a hatósági szerződést kötő ügyféllel szemben a szerződésben megállapított teljesítési határidőn belül elkövetett olyan jogsértés miatt, amelynek megszüntetése érdekében a szerződés megkötésére sor került. Eredetileg az Fttv. javaslata tartalmazta – a PSZÁF-ra vonatkozó különös eljárási szabályok között – ezt a rendelkezést – és a lehetséges jogkövetkezmények közül a jogsértő magatartás folytatásának tilalmát, a jogsértő állapot megszüntetését és a bírságot is. Végül ezeket belefoglalták a Pszvtv.-be.⁶⁸

A 2008-as állapotokhoz képest újdonság, hogy a Pszvtv. – ben jelenleg egy külön fejezet foglalkozik a fogyasztóvédelmi ellenőrzéssel.⁶⁹ A vonatkozó szakasz felsorolja, hogy a PSZÁF mit ellenőriz – a felsoroltak között van az Fttv. rendelkezéseinek betartása is.

Fogyasztóvédelmi eljárás a jogsértés bekövetkezését követő három éven túl nem indítható meg. Ha a jogsértő magatartás folyamatos, a határidő a magatartás abbahagyásakor kezdődik. Ha a jogsértő magatartás azzal valósul meg, hogy valamely helyzetet vagy állapotot nem szüntetnek meg, a határidő mindaddig nem kezdődik el, amíg ez a helyzet vagy állapot fennáll. Az ügyintézési határidő három hónap (ez 2010-ben még negyvenöt munkanap volt).⁷⁰

A PSZÁF pert indíthat a fogyasztók polgári jogi igényeinek érvényesítése miatt (közérdekű igényérvényesítés) az ellen, akinek a Pszvtv. -ben meghatározott törvények, azok végrehajtására kiadott jogszabályok, vagy a Pszvtv. –ben felsorolt törvények – így pl. az Fttv. - rendelkezéseibe ütköző tevékenysége a fogyasztók széles, a jogsértés körülményei alapján meghatározható körét érinti.

Továbbá per indítható az ellen is, akinek tevékenységével kapcsolatban felmerül a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: Ptk.) szerinti tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazása (ez 2010-ben még nem

65 (2007. évi CXXXV. törvény 33.§ (1) bek.

2007. évi CXXXV. törvény 48/J.§ (1) bek. [2010.11.05.-én hatályos állapot]

66 2010. évi CLVIII. törvény 45.§ (1) bek.

67 2010. évi CLVIII. törvény 71.§ (1) bek.

2007. évi CXXXV. törvény 48/H.§ (1) bek. [2010.11.05.-én hatályos állapot]

68 2010. évi CLVIII. törvény 45.§ (4) bek. A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló T/5448. számú törvényjavaslat 24.§ (1) bek.

A T/5448/19 irományszámú módosító javaslat p. 2. 2. pont

<http://www.parlament.hu/irom38/05448/05448-0019.pdf> [2008.06.10.]

69 2010. évi CLVIII. törvény 64.§-74.§

70 2010. évi CLVIII. törvény 66.§

2007. évi CXXXV. törvény 48/C.§ (2) bek. [2010.11.05.-én hatályos állapot]

59 A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának Elvi Állásfoglalásai 2010. 2.2. pont

60 2008. évi XLVIII. törvény 13.§ (2) bek

61 2008. évi XLVIII. törvény 24.§ (2), (3) bek.

62 2008. évi XLVII. törvény 10.§ (2) bek

63 2007. évi CXXXV. törvény 26/A.§ (1) bek. [2008.12.08.-án hatályos állapot]

64 2010. évi CLVIII. törvény 36.§

létezett).⁷¹ Létezett egy olyan rendelkezés is, hogy a perindítás csak akkor volt lehetséges, ha a PSZÁF az adott jogsértés miatt eljárását már megindította. A hatályos Psztv.-ben ez már nem szerepel. A GVH közérdekű igényérvényesítési eljárására nézve viszont mai napi alkalmazandó ez a szabály.⁷²

A jelenleg hatályos Psztv. megerősítette a PSZÁF fogyasztóvédelmi szerepkörét pl. a következőkkel:⁷³

- a felügyeleti biztos intézményének részletes szabályozásával: biztos csak a Psztv. – ben felsorolt törvények hatálya alá tartozó szervezetek felszámolását végző, a PSZÁF által létrehozott nonprofit gazdasági társaság lehet, mely a Psztv.-ben felsorolt törvények hatálya alá tartozó szervezetek és személyek által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők érdekeit, illetve a fogyasztók érdekeit védve jár el.⁷⁴

- a Pénzügyi Békéltető Testülettel: feladata a fogyasztó és a Psztv.-ben felsorolt törvények hatálya alá tartozó szervezet vagy személy között – a nyújtott szolgáltatással kapcsolatban – létrejött szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy bírósági eljáráson kívüli rendezése.⁷⁵

- a már említett, fogyasztóvédelmi ellenőrzésről szóló fejezettel és a közérdekű igényérvényesítés szabályaival.

- a Psztv. hatálybalépésével módosult a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: Hpt.), ami így előírja, hogy a pénzügyi intézmény, a pénzforgalmi intézmény és az elektronikuspénz - kibocsátó intézmény köteles fogyasztóvédelmi ügyekben fogyasztóvédelmi ügyekért felelős kapcsolattartót kijelölni, és a PSZÁF-nak tizenöt napon belül a felelős személyét, illetve annak változását írásban bejelenteni.⁷⁶

4.2. Adatok a gyakorlatból

Az Fttv. hatálybalépését követően a PSZÁF üdvözölte azt, mivel úgy találta, hogy a szabályozás fogalmi kellően általánosak és átfogóak ahhoz, hogy segítsék az azonos értelmezést. További pozitívumokként említette a Felügyelet, hogy a törvény támogatja az önszerveződést, valamint a felelősök körét széleskörűen, de egyértelműen határozza meg. A PSZÁF ezeken kívül üdvözölte a tényt, hogy az Fttv. megkívánja a hatóságok közötti együttműködést, mert így a nehezen kezelhető ügyeket rövid időn belül át tudja tenni a GVH-hoz, a megmaradt ügyek egy-

szerűbb jellege miatt pedig javulhat az ügyintézés sebessége.⁷⁷

2008-ban kilenc ügyben merült fel a törvény megsértésének gyanúja. A későbbi beadványok nyolcvankét százaléka panasz volt, a többi bejelentés. Tizenegy vizsgálat indult (háromat összevontan vizsgáltak, mivel ugyanazon problémákra vonatkoztak), de csak egy esetben került sor bírság kiszabására, hat esetben a PSZÁF felhívta a feleket a rendelkezések betartására, négy esetben pedig intézkedésre nem került sor, mivel a szabálysértés csekély súlyú volt.⁷⁸

Az Fttv. és a kapcsolódó módosítások, hatálybalépések folytatásaként a PSZÁF, a GVH, a Bankszövetség és a Kormány közösen kidolgozott egy Magatartási Kódexet (továbbiakban: Kódex), „a lakosság részére hitel nyújtó pénzügyi szervezetek ügyfelekkel szembeni tisztességes magatartásáról” címmel. A Kódexet 2009. szeptember 16.-án írták alá.

A Kódex szól a felelős hitelezés általános normáiról, a szerződés-kötés előtti hitelezői magatartás általános elveiről, a szerződési feltételek futamidő alatti egyoldalú módosításáról, az ügyfelek fizetési nehézségének kezelése körében alkalmazandó eljárásokról, valamint a végrehajtási eljárás előtt és alatt alkalmazandó felelős hitelező magatartás elveiről is.

A Kódex szabályainak betartásáért a PSZÁF felelős.⁷⁹ Az Fttv. értelmében ráadásul a Kódexben foglaltak be nem tartása megérett kereskedelmi gyakorlatnak minősül, ha ezek betartására az adott fél – igazolható módon – kötelezettséget vállalt, és a kereskedelmi gyakorlat keretében utal a kódexnek való alávettségére, és mindezekkel a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, melyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas a fél magatartása.⁸⁰

Ezeknek megfelelően 2010 szeptemberében a PSZÁF 3 millió Ft bírságot szabott ki a HSBC Credit Pénzügyi Szolgáltató Zrt.-re, illetve 1 millió Ft bírságot az Erste Leasing Autófinanszírozási Pénzügyi Szolgáltató Zrt.-re, mivel mindkét társaság megsértette a Kódex egy-egy pontját.

Előbbi késedelmesen fizető ügyfeleinek küldött fizetési emlékeztető és felszólító leveleiben nem közölte a hátralékos törlesztő összeg mértékét – tőke és ügyleti kamat szerinti bontásban – és a későbbiekben sem hívta fel figyelmüket a növekvő kamatterherre, valamint a várható jogkövetkezményekre sem, teljes körűen (noha mindezek megfelelő teljesítését a Kódex előírta).

A Kódex előírja, hogy a dokumentumot aláíró pénzügyi intézményeknek az ügynökeikkel és megbízottaikkal kötött szerződésben is kötelezniük kell e partnereiket a Kódexben foglaltak betartására, ennek viszont az Erste Leasing Autófinanszírozási

71 2010. évi CLVIII. törvény 116.§ (1) bek.

2007. évi CXXXV. törvény 56.§ (1) bek. [2010.11.05.-én hatályos állapot]

72 2007. évi CXXXV. törvény 56.§ (2) bek. [2010.11.05.-én hatályos állapot] 1996. évi LVII. törvény 92.§ (2) bek.).

73 Nagy Zoltán: A pénzügyi felügyeleti tevékenység reformja az Európai Unióban és Magyarországon p. 7-15., p. 11.; Konf. kiadvány - XXV. microCAD International Scientific Conference (Állam – és jogtudomány szekció) Miskolc, 2011, a Miskolci Egyetem Innovációs és Technológiai Transzfer Centruma)

74 2010. évi CLVIII. törvény 48.§ (2) bek.

75 2010. évi CLVIII. törvény 78.§ (1) bek.

76 1996. évi CXII. törvény 215/B.§ (15) bek.; 2010. évi CLVIII. törvény 125.§ (3) bek.

„A panaszok zökkenőmentes, hatékony és ügyfélbarát elintézését szolgálja a fogyasztóvédelmi felelős bevezetése. Gyakorlatilag minden pénzügyi közvetítő köteles fogyasztóvédelmi felelőst kijelölni a panaszkezelés intézése céljából a jövőben.”

Nagy: i. m. p. 12.

77 Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat a pénzügyi szolgáltatások területén p. 12., 13., 16.

<http://www.feosz.hu/files/uplink/nl.ppt> [2008.12.02.]

78 Éves jelentés 2008 p. 68.

http://www.pszaf.hu/data/cms1967442/pszaf_eves_2008_nyomtatasa.pdf [2010.11.05.]

79 Védelem a hiteleseknek – A pénzügyi szervezetek képviselői aláírták a banki magatartáskódexet

<http://www.jogiforum.hu/hirek/21640#axzz10dfzeKm1> [2010.09.26.]

Magatartási kódex a lakosság részére hitel nyújtó pénzügyi szervezetek ügyfelekkel szembeni tisztességes magatartásáról http://www.pszaf.hu/data/cms2043084/magatartasi_kodex.pdf [2010.11.05.]

80 2008. évi XLVII. törvény 6.§ (2) bek. b) pont

Pénzügyi Szolgáltató Zrt. nem tett eleget. A PSZÁF leszögezte, hogy az említettek egyúttal az Fttv.-t is megsértették.⁸¹

2009-ben a PSZÁF célul tűzte ki a pénzügyi kultúra terjesztésében vállalt szerepének növelését, mivel a gazdaságban bekövetkezett problémák miatt valószínűnek tartotta, hogy növekedni fog a törvényszegések és a fogyasztók megtévesztésének száma.⁸²

A PSZÁF meg is erősített a fent említett véleményét 2009 májusában kibocsátott jelentésében, mikor hangsúlyozta, hogy mivel a pénzügyi válság miatt a fogyasztók jelenleg nehezebb helyzetben vannak, ezért jelentősen megnő a tisztességes piaci magatartás értéke. Figyelmeztetett ugyanakkor, hogy ezzel párhuzamosan egyre nehezebbé válik a vonatkozó normák betartása, hiszen a kedvezőtlen piaci feltételek csökkentik a jogellenes magatartás kockázatait.⁸³

Fél évvel később kibocsátott, azonos témájú jelentésében a PSZÁF összegezte, hogy a tisztességtelen piaci magatartás kockázata mikkel kapcsolatban merül fel a leggyakrabban: részben az egyes pénzügyi termékek értékesítésével, részben viszont a már értékesített termékek futamideje alatti szolgáltatói magatartással - ezen belül az ügyfeleknek tett ígéret betartásával, a megszerzett jogok érvényesítésének módjával, illetve az esetlegesen szükségessé váló korrektív intézkedések módjával - kapcsolatban.

Bár a PSZÁF üdvözölte a fogyasztóvédelem erősödését, de azt csak „ígéretes kezdetnek” minősítette, és hangsúlyozta, hogy részben a Kódex következetes betartására és a betartás ellenőrzésére, részben pedig egyes területeken a hatósági szabályozás további szigorítására, végül pedig aktív fogyasztóvédelmi tevékenységre, a pénzügyi kultúra gyarapítására és a fogyasztói tudatosság további növelésére lesz szükség.⁸⁴

A 2010-ben kibocsátott, első kockázati jelentésében a PSZÁF az on-line kereskedési rendszerekkel kapcsolatos fogyasztóvédelmi kockázatokat is említette, kifejezve kétségét annak vonatkozásában, hogy „létezik-e egyáltalán olyan tájékoztatási és előminősítési rendszer, amely a magyar piaci környezetre jellemző pénzügyi kultúra mellett a legkülönbözőbb szakmai háttérű ügyfelek esetében a kockázatok teljes megértését maradéktalanul biztosítja”.⁸⁵ Hangsúlyozta azt is, hogy az említett kockázatok abból fakadnak, hogy „nem létezik az adathalász próbálkozások és csalások ellen tökéletes védelmet nyújtó internetes rendszer, illetve hogy a direkt kereskedés tömegességének fokozódásával az információ-biztonsági kockázatok is növekszenek”.⁸⁶

81 Sajtóközlemény: A HSBC Credit és az Erste Leasing is megsértette a Magatartási Kódexet http://www.pszaf.hu/hirek_ujdontasok/10_09_17-HSBC_Credit-Erste_Leasing.html [2010.09.22.]

82 Éves jelentés 2009 p. 21. http://www.pszaf.hu/data/cms2180912/pszaf_eves_2009c.pdf [2010.11.05.]

83 A felügyelt szektorok működése és kockázatai 2009. május p. 25. http://www.pszaf.hu/data/cms1744443/riskoutlook_0905.pdf [2010.11.28.]

84 A felügyelt szektorok működése és kockázatai 2009. december p. 24. 47. pont, p. 25. 50. pont http://www.pszaf.hu/data/cms2102635/Risk_Outlook_09Dec.pdf [2010.11.28.]

85 A Felügyelet 2010. évi első kockázati jelentése 2010. április p. 48. http://www.pszaf.hu/data/cms2151943/kockazati_jelentes_2010aprilis.pdf [2010.11.28.]

86 A Felügyelet 2010. évi első kockázati jelentése 2010. április i. m. p. 48.

A 2010 novemberében kibocsátott harmadik kockázati jelentésében a PSZÁF rögzítette, hogy a banki eredményeket rontják a hatóságok új fogyasztóvédelmi intézkedései, de legáltalában negatívan érintik azokat.⁸⁷

Céljainak elérése érdekében a PSZÁF együttműködési megállapodást kötött az NFH-val 2010. november 18.-án.

A megállapodás értelmében a két fél vállalta, hogy a másik fél hatáskörébe tartozó ügyeket soron kívül juttatják el egymás részére. Továbbá vállalták, hogy egymás hatás- és feladatkörét érintő vizsgálataikat, eljárásaikat, közérdekű kereseteiket a párhuzamosság elkerülése érdekében egymás kölcsönös tájékoztatása után indítják el, valamint, hogy együttműködnek a pénzügyi tájékoztatók, szakmai kiadványok előkészítésében is. Végül rögzítették, hogy szükségesnek tartják figyelemmel kísérni és elősegíteni egyrészt a pénzügyi piac szereplőinek a fogyasztók tájékoztatását szolgáló tevékenységét, másrészt a civil szervezetek e szakmai területeken való működését is.⁸⁸

ÖSSZEFOGLALÁS

Tekintettel a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok összetett jellegére nem meglepő, hogy az Európai Unió tagállamaiban általában több szerv jár el.

Ez igaz Magyarországon esetében is. Alapvetően (ha nem számoljuk a bíróságot és a békéltető testületet) három szerv jogosult eljárni: az NFH, a GVH és a PSZÁF. A fogyasztók érdekeinek védelmében az említettek foglalkoznak a hatáskör kérdésével, illetve kötelesek voltak megteremteni együttműködésük feltételeit is.

Az NFH az elsődlegesen eljáró szerv, melynek legfőbb szankcionáló eszköze a bírság, melynek – az Fttv. hatálybalépése óta – van alsó és felső határa is. Ezek megállapítására szintén a fogyasztók érdekeinek védelmében került sor, hiszen az Fttv. előtt az összeg mértéke szabad mérlegelés tárgya volt. A lehetséges intézkedések közül érdemes kiemelni a hatósági szerződés megkötését, mely tulajdonképpen a jogsértő ügyfelt segíti, lehetőséget biztosítva a gyakorlat javítására, még a szankció kiszabása előtt.

Az NFH gyakorlatával kapcsolatos adatokból megállapítható, hogy a megtévesztő gyakorlatok kiemelkedő arányban fordulnak elő. A mulasztások közül az eladási ár, illetve az egységár feltüntetésének hiánya fordult elő a leggyakrabban 2009 és 2010 elején is. A polgári jogi igény - bíróság előtti – érvényesítésének lehetősége az Fttv. és a Grtv. alapján lefolytatott, illetve a békéltető testület előtti eljárás mellett is adott. A reklámok tekintetében pedig a bíróság a GVH mellett járhat el, a versenytársak ellen irányuló, összehasonlító reklámok és az ezeket tiltó rendelkezésekbe ütköző magatartásra ösztönző magatartási kódex esetén.

A preventív jelleg megjelent az eljáró hatóság és a bíróság azon intézkedési lehetőségében, mely alapján az említettek meg-

87 A Felügyelet 2010. évi harmadik kockázati jelentése 2010. november p. 24. http://www.pszaf.hu/data/cms2252144/kockazati_jelentes_2010_III.pdf [2010.11.28.]

88 Együttműködés a PSZÁF és az NFH között; <http://www.das.hu/egyuttmukodes-a-pszaf-es-az-nfh-kozott-20101202> [2011.09.06.]

tilthatták a még közzé nem tett reklám közzétételét. E rendelkezés hatályon kívül helyezése negatívum, mivel így a reklámmal szembeni fellépés tulajdonképpen csak akkor lehetséges, ha az már megjelent, vagyis, ha már (feltehetően) negatívan hat az érintettekre.

Az NFH-n kívül a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok esetén (illetve megtévesztő reklámok és egyes - összehasonlító reklámokra vonatkozó - kötelező előírások be nem tartása esetén is) a GVH jár el - a gazdasági verseny érdemi befolyásolása esetén - a PSZÁF pedig a vállalkozások általa felügyelt tevékenységei során.

Az Fttv. hatálybalépése miatt a GVH és a PSZÁF olyan fogyasztóvédelmi jellegű tevékenységi köröket kaptak, melyek nem illenek alaptevékenységükhöz, ezzel magyarázhatóak a fent említett - eljárásra jogosító - feltételek. A GVH esetében az említett tevékenységi körök bevonásával együtt járó változások miatt a GVH feladatai nemcsak jelentősen bővültek, hanem ellentétes jellegű ügyekkel bővültek (a Fttv. előttiéhez képest), hiszen a verseny esetében (feltételezhetően) azonos (vagy közel azonos) erősségű pozíciókban lévők közötti jogviszony, míg fogyasztóvédelem esetén a fogyasztó és egy (szintén feltehetően) erősebb pozíciójú fél közötti jogviszony a vizsgálatok tárgya.

A PSZÁF-nak korábban szintén nem volt feladata a fogyasztók helyzetének ilyen mértékű vizsgálata, bár meg kell jegyezni, hogy az utóbbi időben főleg a PSZÁF fogyasztóvédelmi szerepének növekedése az, ami a leginkább szembetűnő a (jelenleg hatályos) Pszvtv. miatt.

Mindezek miatt - véleményem szerint - sor kerülhetne egy olyan szerv felállítására, ami a GVH és a PSZÁF tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos feladatait átvinné, eljárása során pedig együttműködne az NFH-val (ami továbbra is elsődlegesen eljáró maradna). Ez kissé tehermentesítené az előbbi két szervet és a fogyasztók számára is átláthatóbbá tenné az eljárás folyamatát.

A magyar eljáró szervek kapcsán érdemes kitérni arra is, hogy a tagállami szervek nemcsak számukban, hanem jellegükben és alaptevékenységi köreikben is különböznek egymástól. Az egység és átláthatóság szempontjából ez nem feltétlenül megfelelő, ugyanakkor elég csak a magyar szervekre gondolni: még így is, hogy többen járnak el, külön - külön is nagyobb számú ügyet kell elbírálniuk, mint ami ideális lenne a hatékony eljárás szempontjából. Ezt figyelembe véve - és feltételezve, hogy esetleg több tagállamban is hasonló a helyzet - már indokoltnak látszik egy többemeleű eljárásrendszer kialakítása.

A FEGYELMI ELJÁRÁSOK GYAKORLATÁBÓL

Az ügyvéd nem lehet ügyvezető gazdaság társaságban. /MÜK Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17. pontjai/

Az ügyvéd ellen P. Zsolt terjesztett elő panaszt a területi ügyvédi kamaránál, melyben az eljárás alá vont ügyvéd Kft. ügyvezetői tevékenységét kifogásolta azzal, hogy az összeférhetetlen az ügyvédi jogállással.

Panaszos panaszában előadta, hogy az általa képviselt X Kft. szerződést kötött ingatlanok tulajdonjogának átruházása tárgyában az Y Kft-vel, melynek képviselőjében az eljárás alá vont ügyvéd járt el ügyvezetői minőségben. Az adásvételi szerződést egyébként nem a fegyelmi eljárással érintett ügyvéd készítette és jegyezte ellen.

Panaszos álláspontja szerint az ügyvédi hivatás gyakorlásával összeegyeztethetetlen a gazdasági társaság ügyvezetői tisztségének az ellátása.

Panaszos ezen túlmenően a két Kft. közötti jogvitát is panasz tárgyává tette.

A panasz alapján a területi ügyvédi kamara elnöke az előzetes vizsgálatot elrendelte és felhívta panaszlott ügyvédet iratai csatolására, továbbá védekezése előterjesztésére.

Az eljárás alá vont ügyvéd a Kft-vel fennálló ügyvezetői tisztségét nem vitatta – e tény egyébként cégbírói iratok is alátámasztották. Álláspontja szerint a fegyelmi eljárást megelőzően a kamarának összeférhetlenségi eljárást kell lefolytatnia, és amennyiben ebben az eljárásban megállapítást nyer a terhére az összeférhetlenség, csak akkor lesz abban a helyzetben, hogy ügyvezetői tisztjéről le kelljen mondani. Vitatta továbbá a két Kft. között fennálló jogvita panaszos szerinti előadását.

A fegyelmi megbízott összefoglaló jelentésében csak a gazdasági társaság ügyvezetői tisztségének ellátását tette az eljárás tárgyává, melyet egyértelműen összeférhetetlennek tartott az ügyvédi jogállással, míg a két Kft. közötti jogvita tekintetében az volt az álláspontja, hogy annak elbírálása bírósági hatáskörbe tartozik.

Az összefoglaló jelentés alapján a területi ügyvédi kamara elnöke a fegyelmi eljárást elrendelte.

A területi ügyvédi kamara fegyelmi tanácsa az ügyben tárgyalás mellőzésével hozott határozatot, figyelemmel arra, hogy a fegyelmi vétség elkövetése megítélése szerint teljesen egyértelmű volt, az ügyvezetői tisztség fennállását cégbírói okiratok igazolták, márpedig az ügyvezetői tisztség az Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17. pontjai szerint összeférhetetlen az ügyvédi jogállással. Mindezek alapján az eljárás alá vont ügyvéd fegyelmi felelősségét egy rendbeli szándékos fegyelmi vétség elkövetésében megállapította és vele szemben fegyelmi intézkedésként 75 000 Ft pénzbírságot szabott ki.

A fegyelmi határozat ellen az eljárás alá vont ügyvéd jogor-

voslattal élt és élve az Üt. 51. § (3) bekezdésében biztosított joggal, tárgyalás tartását kérte.

Ezt követően az ügyben az első fokú fegyelmi tanács tárgyalást tartott és határozatot hozott, melyben az eljárás alá vont ügyvédet 150.000,- Ft pénzbírság megfizetésére kötelezte. Határozatában tényként állapította meg azt, hogy az Y Kft-ben az ügyvéd által betöltött ügyvezetői megbízás összeférhetlenséget valósított meg, ugyanakkor nem adott helyt a fegyelmi eljárás alá vont ügyvéd azon védekezésének, miszerint csak az összeférhetlenségi eljárás lefolytatása eredményként lenne megállapítható vele szemben az ügyvezetői tisztség ellátásának összeférhetlensége: álláspontja szerint ez az Etikai Szabályzat hivatkozott pontjai alapján egyértelműen megállapítható és ehhez semmiféle előzetes eljárás nem szükséges.

A határozat ellen az eljárás alá vont ügyvéd fellebbezéssel élt. Fellebbezésében ismételtén kifogásolta, hogy a fegyelmi eljárást megelőzően a kamara nem folytatott le összeférhetlenségi eljárást. Előadta továbbá, hogy az I. fokú határozat meghozatalát követően az Y gazdasági társasággal megszüntette valamennyi kapcsolatát, ennek keretében nem csak ügyvezetői tisztségéről mondott le, de üzletrészének tulajdonjogát is átruházta. Hivatkozott arra is, hogy a panaszossal semmilyen jogviszonyban nem állt, továbbá a panaszos utóbb panaszát visszavonta. Álláspontja szerint a fegyelmi tárgyalás mellőzésével hozott határozat súlyosbítására sem lett volna lehetősége az első fokon eljárt fegyelmi tanácsnak. Mindezekre tekintettel kérte a fegyelmi felelősségének mellőzését és az első fokú határozat hatályon kívül helyezését.

A MÜK fegyelmi megbízottja írásbeli előterjesztésében az első fokú határozat helybenhagyását indítványozta, annak helyes indokaira tekintettel.

A Fegyelmi Fellebbviteli Tanács a lefolytatott eljárásban azt állapította meg, hogy a fellebbezés nem alapos.

Az Ügyvédi Törvény 6. §-a, illetve az Etikai Szabályzat 15.16 és 15.17 pontjai egyértelműen rendelkeznek – és e rendelkezések alapján a fegyelmi gyakorlat is töretlen – a tekintetben, hogy ügyvéd nem láthat el olyan tisztséget, amely összeférhetetlen az ügyvédi tevékenységgel, vagy egyébként is ellentétes a fenti rendelkezésekben megfogalmazottakkal. Az ügyvédi gyakorlat folytatása mellett gazdasági társaság ügyvezetői tisztségének ellátása a fenti jogszabályhelyek korlátjaiba ütközik, s mint ilyen: összeférhetetlen. E tilalom megszegése tehát szándékos fegyelmi vétség megállapításának alapjául szolgál.

Ami a fellebbezés további részét illeti, annak a körülménynek nincs relevanciája, hogy a panaszos a fegyelmi eljárás alá vont ügyvéddel állt-e jogviszonyban, vagy sem. Ugyancsak nincs a fegyelmi eljárás lefolytatására kihatással az sem, hogy panaszos a panaszát utóbb visszavonta. Nincs olyan jogszabályi

¹ A szerző a B.-A.-Z. megyei Ügyvédi Kamara elnökhelyettese, a MÜK Fegyelmi Fellebbviteli Tanácsának elnöke

előírás továbbá, amely a fegyelmi eljárás elrendelésének előzetes feltételeként előírná a fegyelmi jogkör gyakorlója számára az összeférhetlenségi bizottság ide vonatkozó állásfoglalásának beszerzését.

A FESZ 14. § (1) bek. szerint „*az előzetes vizsgálatot és a fegyelmi eljárást a kamara elnöke írásban rendeli el, a hozzá beérkezett írásbeli bejelentés, illetve a tudomására jutott tények alapján*”. A panaszosnak tehát nem kell jogviszonyban állni az ügyvéddel ahhoz, hogy a fegyelmi eljárás meginduljon. Az elrendelt fegyelmi eljárást pedig nem akasztja meg a panasz visszavonása. /FESZ 14. § (7) bekezdés/.

Végezetül rögzítette a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács azt is, hogy a tárgyalás mellőzésével hozott határozat esetében nem áll fenn súlyosítási tilalom. Az eljáró fegyelmi tanács tehát – tárgyalás tartása esetén – a fegyelmi szankció mértékének megállapításában nincs kötve korábbi határozatához.

Az első fokú fegyelmi határozatban kiszabott fegyelmi büntetés mértékét a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács annak ellenére sem tartotta eltűzöttnek, hogy az eljárás alá vont ügyvéd ellen eddig még nem folyt fegyelmi eljárás. Azt viszont súlyosító körülményként értékelte, hogy a fegyelmi eljárás alá vont ügyvéd az összeférhetlenségi állapotot a fegyelmi eljárás megindítása után is fenntartotta és csak az I. fokú határozat meghozatala után szüntette meg.

Hatályon kívül helyezésre okot adó tény, körülményt a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács nem észlelt. Megítélése szerint az első fokon eljáró fegyelmi tanács az ügyet kellően felderítette, a beszerzett bizonyítékokat helyesen értékelte, indokolási kötelezettségének is mindenben eleget tett és a kiszabott fegyelmi büntetés arányban áll az elkövetett fegyelmi vétséggel, az eltűzöttnek nem tekinthető.

Mindezek alapján a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács a területi ügyvédi kamara első fokú határozatát helybenhagyta és kötelezte az eljárás alá vont ügyvédet 30.000,- Ft másodfokú eljárási költség megfizetésére.

A jogerős másodfokú határozat ellen az eljárás alá vont ügyvéd keresetet terjesztett elő a Fővárosi Bírósághoz. Kerestében az első fokú határozat elleni fellebbezésében írtakat fenntartva és megismételve ismételten hivatkozott arra, hogy az ügyben előzetesen összeférhetlenségi vizsgálatot kellett volna lefolytatnia. Álláspontja szerint csakis ilyen kamarai határozat birtokában lehetett volna tudomása arról, hogy ügyvezetői megbízatása összeférhetetlen az ügyvédi jogállásával és csak ebben a helyzetben dönthette volna el, hogy melyik megbízatását kívánja megszüntetni, mert elvileg arra is lehetősége volt, hogy a kamarai tagságát szüntesse meg, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a gazdasági társaság ügyvezetése fontosabb számára.

Hivatkozott arra is, miszerint az alperesi határozatban hivatkozott MÜK Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17. pontjait nem sértette meg, ez egyébként nyelvtanilag is kizárt, hiszen ezek a pontok lehetőséget biztosítanak és nem tilalmat írnak elő. Hivatkozott arra is, hogy az ügyben eljáró fegyelmi tanácsok nem vizsgálták az ügyvédi irodájának a teljesítőképességét: a határozatban kirótt bírság megfizetése álláspontja szerint teljességgel ellehetetlenítené tevékenységét és egyébként is nem áll arányban az okozott sérelemmel.

Az alperes Magyar Ügyvédi Kamara a felperes keresetének elutasítását kérte. Álláspontja szerint a keresettel támadott alperesi határozat a tényállást a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján helyesen állapította meg, jogi álláspontját részletesen kifejtette, mellyel szemben a felperes a keresetlevelében olyan új tényre, vagy bizonyítékra nem hivatkozott, mely a fegyelmi eljárás során ne került volna figyelembevételre.

A bírósági eljárásban a bíróság a felperes keresetét nem találta megalapozottnak.

Az ítélet indokolása szerint az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Ütv.) 6. § (1) bekezdés alapján az ügyvéd

a) nem állhat munkaviszonyban, szolgálati viszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó más jogviszonyban; nem lehet közalkalmazott, köztisztviselő, közjegyző, főállású polgármester,

b) nem végezhet személyes közreműködéssel vagy korlátlan anyagi felelősséggel járó vállalkozói tevékenységet.

Az Ütv. 6. § (2) bekezdése szerint nem esik az (1) bekezdés tilalma alá

- a) a tudományos, művészeti és sporttevékenység,
- b) az oktatói tevékenység,
- c) a nem igazságügyi szakértői tevékenység,
- d) a választott bírói tevékenység,
- e) az országgyűlési, európai parlamenti, helyi önkormányzati képviselői jogviszony,
- f) a munkaviszony nélküli igazgatósági és felügyelőbizottsági tagság,
- g) a kuratóriumi tagság és tisztségviselés.

Az Ütv. 6. § (3) szerint az ügyvéd az összeférhetlenségi okot a bekövetkezéstől számított 15 napon belül köteles az ügyvédi kamarának bejelenteni.

Az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól rendelkező, a Magyar Ügyvédi Kamara 8/1999. (III. 22.) MÜK szabályzat 15.16. pontja értelmében az ügyvéd hivatása gyakorlása mellett részvénytársaság részvényese, korlátolt felelősségű társaság üzletrész tulajdonosa, betéti társaság kültagja, valamint szövetkezetnek munkavégzési kötelezettséggel nem járó tagja lehet.

A bíróság alperessel egyező jogi álláspontja szerint téves a felperes jogértelmezése az Ütv. 6. §, illetve az Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17. pontjai illetően. Nem vitás, hogy ezen jogi szabályozás szó szerint nem tartalmazza, nem emeli ki a felperes által hiányolt ügyvezetői státuszt, ez azonban a bíróság szerint nem jelenti ezen jogi norma, illetve Szabályzat kiterjesztő értelmezését az alperes részéről. Az ugyanis, hogy az Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17. pontja – szemben az Ütv. 6. § (1) bekezdésének tiltó rendelkezéseivel – lehetőségként fogalmazza meg, hogy az ügyvéd a hivatása gyakorlása mellett milyen tevékenységet folytathat, mely státuszt, tisztséget tölthet be, nem azt takarja, hogy a felsorolásban nem nevesített korlátolt felelősségű társaság ügyvezetői tisztség betöltése is megengedett lenne. A bíróság álláspontja szerint az alperesi határozatban megjelölt jogszabályi hivatkozásokból egyértelműen kiolvasható, hogy az ügyvéd nem láthat el olyan tisztséget, amely összeférhetetlen az ügyvédi tevékenységével, vagyis a felperes esetében a gazdasági társaság ügyvezetői tisztségének ellátása a határozatban felhívott Ütv. 6. § (1) bekezdésébe, illetve az Etikai Szabályzat 15.16. és 15.17.

pontja korlátaiba ütközik, és mint ilyen, összeférhetetlen, mely tilalom megszegése szándékos fegyelmi vétség megállapításának alapjául szolgál. A felperes állításával ellentétben nincs olyan előírás, de ilyenre a felperes sem hivatkozott, miszerint a fegyelmi eljárás megindítása előtt a fegyelmi tanácsnak kötelezően be kell szereznie a területi ügyvédi kamara összeférhetlenségi bizottságának állásfoglalását, illetve kötelezően le kell folytatnia az összeférhetlenségi eljárást, ilyen rendelkezést sem az Ütv., sem az Etikai Szabályzat, de még a 2/1998. (VI. 27.) Összeférhetlenségi Szabályzat sem tartalmaz. Ezen utóbbi szabályzat 11. pontja arról rendelkezik, hogy az összeférhetlenségi bizottság kezdeményezésre folytatja le az eljárást, a bizottság az eljárása során a hozzá érkezett bejelentést megvizsgálja, ennek során áttekinti és ellenőrzi az Ütv., valamint a Szabályzat szerinti összeférhetlenségi okok feltárását, vagy azok hiányát, míg a 17. pont szerint az ügyvédi hivatással összeegyeztethetetlen helyzetek és magatartások esetében – amennyiben ezek az ügyvédi kamarai felvétel során megülnék fel – az összeférhetlenség fennállását kell állásfoglalással megállapítani kivéve, ha az érintett személy az összeférhetlenséget a rendelkezésre álló határidő alatt megszüntette. Mind az Ütv.-ben, mind az Etikai Szabályzatban önálló jogintézményként szerepel az összeférhetlenség, melynek sérelme fegyelmi eljárás megindítását vonhatja maga után. Az Etikai Szabályzat 5.2. pontja csak abban az esetben mondja ki, hogy az összeférhetlenségi bizottság állásfoglalása, illetve a kamara elnökségének összeférhetlenségi ügyben hozott határozata kötelező az eljáró fegyelmi szervekre, ha ilyen összeférhetlenségi eljárás lefolytatásának kezdeményezésére sor került, tehát ha a kamara elnöke az összeférhetlenségi bizottság véleményét beszerzi, akkor ahhoz kötve van, akkor az már számára kötelező, jelen esetben azonban erről nincs szó.

A bíróság nem értett egyet a felperessel abban sem, hogy a panasz előterjesztésének nem volt jogszabályi alapja. A fegyelmi eljárás elrendelése, lefolytatása szempontjából nincs értékel-

hető jelentősége annak, hogy a panaszos a fegyelmi eljárás alá vont ügyvéddel, a felperessel jogviszonyban áll-e, vagy sem, és az sem releváns, hogy a panaszos utóbb visszavonta panaszát. A Magyar Ügyvédi Kamara 3/1998. (VI. 27.) Fegyelmi Eljárási Szabályzatának (FESZ) 14. § (1) bekezdése szerint az előzetes vizsgálatot és a fegyelmi eljárást a kamara elnöke írásban rendeli el, a hozzá beérkezett írásbeli bejelentés, illetve a tudomására jutott tények alapján, azaz a panaszosnak nem kell jogviszonyban állnia a felperessel ahhoz, hogy a fegyelmi eljárás meginduljon, míg a FESZ 14. § (7) bekezdése értelmében az elrendelt fegyelmi eljárást nem akasztja meg a panasz visszavonása. Nem sértett továbbá jogszabályt az alperes, amikor helyben hagyta az első fokú fegyelmi tanács pénzbüntetést megemelő határozatát, ugyanis a tárgyalás mellőzésével meghozott 75.000,- Ft pénzbüntetést kiszabó határozatát az első fokú Fegyelmi Tanácsnak a felperes tárgyalás tartási kérelmére tekintettel a FESZ 29. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül kellett helyeznie, ezáltal a tárgyalás mellőzésével hozott határozattal szemben nem áll fenn súlyosítási tilalom, a tárgyalás tartása esetén az eljáró fegyelmi tanács a fegyelmi szankció mértékének megállapításakor nincs kötve korábbi döntéséhez, átértékelhette a tárgyaláson kívül meghozott első fokú határozatot a fegyelmi büntetés vonatkozásában, nem jogszabálysértő, hogy más álláspontra jutott a fegyelmi büntetés mértékének megállapításánál.

A bíróság álláspontja szerint az alperes a határozathozatalhoz szükséges mértékben eleget tett tényállás tisztázási kötelezettségének, minden, az ügyben jogilag releváns tény, körülményt feltárt, megfelelően értékelt döntését megfelelő jogszabályokkal, szabályzati rendelkezésekkel támasztotta alá, a beszerzett bizonyítékokat helyesen értékelt és indokolási kötelezettségének is eleget tett.

Mindezek alapján a bíróság a felperes keresetét elutasította és kötelezte felperest a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt 20 000 Ft eljárási illeték továbbá 15 000 Ft ügyvédi költség megfizetésére.

JOGSZABÁLYFIGYELŐ²

(2011. I-IV. negyedév)

2011. I. NEGYEDÉV:

MK 5.

A 4/2010. Polgári jogegységi határozatban a Legfelsőbb Bíróság kimondja, hogy a közhasznú társadalmi szervezet legfőbb szerve nem minősül vezető szervnek. Ebből következően a legfőbb szerv tagjaira nem vonatkoznak a vezető szerv és a felügyelő szerv elnöke vagy tagja között fennálló tisztségbeli összeférhetlenség szabályok. Rögzíti továbbá, hogy a vezető szerv, valamint a felügyelő szerv elnöke és tagja csak a társadalmi szervezet tagja lehet, de könyvvizsgáló olyan személy is lehet, aki nem tagja a társadalmi szervezetnek.

MK 12

A 4/2011. (II. 11.) KIM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendeletet módosítja. A módosítás többek között érinti a bírósági érkeztetés, a cégbíróság végzése elleni jogorvoslati eljárás és a cégeljárásban benyújtott felülvizsgálati kérelem elbírálásának szabályait is. Új fogalmak bevezetésére is sor kerül, mint a cégtörvényességi ügyekben a kezdőirat, és rögzíti a jogszabály azt is, hogy mi minősül az ügy befejezésének.

MK 202

A 2010. évi CLXXXIV. törvény a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szól. A törvény értelmében módosul a helyi, a munkaügyi és a megyei bíróságok, valamint az ítélőtáblák elnevezése és illetékessége. A jogszabály rögzíti a különböző bíróságok székhelyét és a katonai tanácsokra vonatkozó rendelkezéseket is módosítja. A törvény 2011. március 1-jén lép hatályba.

MK 204.

A 31/2010. (XII. 31.) KIM rendelet a jogi szakvizsgáról szóló 5/1991. (IV. 4.) IM rendeletet módosítja. A módosítás érinti a kötelező joggyakorlat idejét és számítását, a szakvizsgára jelentkezés módját, a vizsgák letételének a rendjét, valamint a halasztásra vonatkozó rendelkezéseket.

2011. II. NEGYEDÉV:

MK 66.

A 2011. évi LXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvet és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szól. A Btk. a következő bűncselekményekkel egészül ki: visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással, költségvetési csalás és a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása. Ezen kívül a törvény értelmében módosul a büntetőeljárásban a megyei bíróság hatáskörébe tartozó bűncselekményi kör is.

MK 63.

A 2011. évi LXII. törvény az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról szól. A módosítások értelmében az Alkotmánybíróság 15 tagból áll a korábbi 11 helyett, tagjai közül a jövőben csak a helyettes elnökét választja meg, elnökére az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai által jelölt legalább kilenc és legfeljebb tizenöt képviselőből álló jelölt bizottság tesz javaslatot. Az alkotmánybírákat a törvény hatályba lépése után nem 9, hanem 12 évre választják. Ezek a rendelkezések nem érintik az Alkotmánybíróság hivatalban levő tagjainak megbízatását.

MK 57.

A 39/2011. (V. 31.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósított meg, mert nem teremtette meg a cselekvőképtelen nagykorú személyek foglalkoztatásának törvényi feltételeit és garanciáit. Az Országgyűlés jogalkotási feladatának 2011. december 31-ig köteles eleget tenni.

MK 48.

A 2011. évi XL. törvény ismét a Btk. módosításáról szól, melybe új tényállás került beiktatásra: a Btk. 174/B. §-a – a közösség tagja elleni erőszak bűncselekménye – új tényállással egészül ki, mely szerint aki mással szemben valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása miatt olyan, kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy riadalmat keltsen, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezen kívül egy új vétség – közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése – is bővül a jogszabály, amely két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

² Forrás: <http://www.complex.hu/fontos.php> (utolsó megtekintés: 2012.január 10.)

MK 42.

A 67/2011. (IV. 22.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet módosításáról szól. A rendelet két új szabálysértéssel egészül ki. Az egyik az együttműködési kötelezettség megszegése polgárőr tevékenység ellátása során, a másik a Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése. Mindkét szabálysértés elkövetője százezer forintig terjedő pénzbírással sújtható.

MK 37.

A Alkotmánybíróság 29/2011. (IV. 7.) AB határozatában alkotmányellenesnek minősítette az 1992. évi XXIII. törvény, a Ktv. 17. § (1) bekezdését – amely szerint a köztisztviselőt a munkáltató indokolás nélkül felmentheti.

2011. III. NEGYEDÉV:**MK 76.**

Az 1/2011. (VII. 5.) Polgári jogegységi határozat a kártérítés iránti perben a kötelezett kár bekövetkezése utáni elő- vagy részteljesítési bíróság általi elszámolásának szabályairól szól. A Legfelsőbb Bíróság akként foglalt állást, hogy a kártérítés iránti perben a kötelezettek a kár bekövetkezése utáni elő- vagy részteljesítéseit a bíróság - feltéve, hogy a feleknek nincs az elszámolás módjára vonatkozóan eltérő megállapodása - a jogosultnak a tárgyalás berekesztésekor érvényes és hatályos rendelkezése, ennek hiányában a törvényben meghatározott sorrend szerint köteles elszámolni akként, hogy a kötelezettség elő- vagy részteljesítéssel már megszűnt összegét az ítéleti marasztalás nem tartalmazhatja.

MK 79.

A 2011. évi LXXXIX. törvény az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvényeket módosítja. A jogszabály értelmében módosultak a büntetőeljárásról szóló törvényben a soron kívüli eljárás, a tárgyalásról lemondás és a kiemelt ügyek eljárási szabályai, a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvénynek a bírák értékelésére vonatkozó és a büntető törvénykönyvnek az együttműködő terhelte vonatkozó rendelkezései.

MK 86.

A 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről szól. A törvény az általános rendelkezések között rögzíti a célját, az alapelveit és az értelmező rendelkezéseket. A jogszabály részletesen meghatározza az ajánlatkérő szervezetekre, a közbeszerzés tárgyaira, a közbeszerzési szerződésekre és a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslatra vonatkozó szabályokat. A korábbi törvényhez hasonlóan megkülönböztet uniós és nemzeti értékhatárokat, eltérő eljárásrendet határozva meg rájuk.

A 22/2011. (VII. 20.) KIM rendelet a jogi szakvizsgáról szóló 5/1991. (IV. 4.) IM rendelet módosításáról szól. Az új

szabályok elsősorban a joggyakorlat idejére és annak tanúsítására vonatkozó rendelkezéseket érintik. Így módosult a külföldön folytatott joggyakorlat beszámítása, továbbá fontos változás az is, hogy a fizetés nélküli és a rendkívüli szabadság, a szülési szabadság, a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozási segély és a táppénz, valamint az ösztöndíj folyósításának idejét összesen legfeljebb 3 hónap időtartamban lehet beszámítani a korábbi 6 hónap helyett.

MK 88.

A 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról szól, aki köteles tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordítani a gyermekek jogainak, a jövő nemzedékek érdekeinek és a Magyarországon élő nemzetiiségek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak a védelmére. A biztos véleményező és javaslattevő jogkört gyakorol, és kezdeményezheti a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságnál.

MK 97.

A 25/2011. (VIII. 22.) KIM rendelet a közjegyzői díjszabásról szóló 14/1991. (XI. 26.) IM rendelet módosításáról szól. A rendelet azzal egészült ki, hogy a devizakölcsönök törlesztési árfolyamának rögzítéséről és a lakóingatlanok kényszer-értékesítésének rendjéről szóló 2011. évi LXXV. törvény szerinti gyűjtőszámlahitelre vonatkozó hitelkeret-szerződés és devizakölcsön-szerződés módosítás, valamint az azok alapján tett egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat közjegyzői okiratba foglalásáért járó közjegyzői munkadíj és költségterítés megfizetésére a hitelező pénzügyi intézmény köteles, a közjegyzői díj megfizetése szempontjából a hitelező pénzügyi intézmény minősül a közjegyzői eljárást kezdeményező félnek

MK 101.

Az 1300/2011. (IX. 1.) Korm. határozat a Kormányablakok felállításáról és az ehhez szükséges pénzügyi fedezet biztosításáról szól.

Az 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozat a járások kialakításáról szól. A járások az állam szervezetének legalacsonyabb szintű területi és szervezeti egységeként kerül kialakításra, a cél pedig a hatékonyabb, költségtakarékosabb és ügyfélközpontú területi közigazgatás megteremtése. A járások kialakításának 2013. január 1. napjáig kell megtörténnie. Olyan államigazgatási egységekként kell funkcionálniuk, melyek a település és a megye szintje között elhelyezkedve biztosítják a telepített feladatok méretgazdaságos elvégzését.

MK 119.

A 3/2011. (X. 14.) Büntető jogegységi határozat a folytatólagos törvényi egységről, ha a részesi magatartások kifejtésére rövidebb időszakon belül kerül sor. A Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa jogegységi eljárásban többek között az alábbiakat állapította meg. Amennyiben a felbújtó rendszeres haszonszerzésére törekedve több tettest bír rá ugyanolyan vagy hasonló egy-egy olyan bűncselekmény elkövetésére, amelynek az üzletszerű elkövetés a minősítő körülménye, e minősített esetért felelősséggel csak akkor tartozik, ha az üzletszerűség a tettesi bűncselekmény tekintetében is megállapítható. Egyébként a felbújtó ilyen magatartása kizárólag a büntetés kiszabása körében értékelendő.

MK 125.

A 2011. évi CXXXIV. törvény az uzorával összefüggő egyes törvények módosításáról szól. A jogszabály értelmében módosult a Büntető Törvénykönyvben az uzorabűncselekmény törvényi tényállása, valamint kiegészült azzal a rendelkezéssel, mely szerint korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki az uzorabűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti és az elkövetés körülményeit feltárja. A Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet új rendelkezése szerint az ügyész uzorás szerződés esetén is keresetet indíthat a szerződés semmisségének megállapítása és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt

MK 135.

A 242/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet egyes földügyi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szól. A termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól szóló 16/2002. (II. 18.) Korm. rendelet új szabályai szerint az eladó az ajánlatnak a jegyző részére történő megküldésével, illetve átadásával egyidejűleg köteles a Magyar Állam nevében elővásárlási jogot gyakorló Nemzeti Földalapkezelő Szervezet részére is postai úton, tértivevénnyel megküldeni, vagy személyesen átadni az ajánlat egy eredeti példányát. Az elővásárlásra jogosult a kifüggesztés kezdőnapját vagy a közlés napját követő 15 munkanapon belül az ajánlatot elfogadó, illetve az elővásárlási jogáról lemondó nyilatkozatot tehet. Az elővásárlási jogról való lemondásnak kell tekinteni, ha a jogosult nem nyilatkozik.

MK 148.

A 2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szól. A jogszabály rögzíti, hogy a 2011. december 31-ét követő kezdő naptól korhatár előtti öregségi nyugdíj nem állapítható meg. A 2012. január 1-jét megelőző kezdő naptól megállapításra került korhatár előtti öregségi nyugdíjak megállapítására a kezdő napon hatályos szabályokat kell alkalmazni. Ezen kívül a törvény meghatározza azt a jogosulti kört, aki szolgálati járandóságra, illetve korhatár előtti ellátásra tarthat igényt.

MK 151.

A 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szól. A törvény hatálya a Polgári Törvénykönyv alapján létrehozott alapítványokra, egyesületekre, valamint a közhasznú szervezetekre, illetve az egyesülési jog alapján létrejött egyéb szervezetekre terjed ki. A jogszabály külön szól az egyesületekre és a közhasznú jogállás megszerzésére vonatkozó szabályokról. Ezen kívül meghatározza a civil szervezetek csőd-, felszámolási és végelszámolási eljárására, törvényességi ellenőrzésére, gazdálkodására, valamint állami támogatására vonatkozó különös rendelkezéseket is.

MK 153.

A 2/2011. (XII. 16.) Polgári jogegységi határozat a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjának és 27. § (3) bekezdésének figyelembevételével a felszámolási eljárás megindításáról és a 2/1999. Polgári jogegységi határozat alkalmazhatóságáról szól. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa jogegységi eljárásban akként foglalt állást, hogy a hitelező - ha eleget tesz a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában és a (3) bekezdésében foglalt követelményeknek - nem köteles záradékoltni az adós közjegyzői okiratba foglalt tartozás elismerő nyilatkozatát és ennek alapján a bírósági végrehajtást lefolytatni, hanem enélkül is kezdeményezheti a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján a felszámolási eljárás megindítását. Ezen kívül a Legfelsőbb Bíróság kimondta azt is, hogy a 2/1999. Polgári jogegységi határozat az azóta bekövetkezett jogszabályi változásokra tekintettel meghaladottá vált, így az a jelen jogegységi határozat közzétételétől nem alkalmazható.

NEKROLÓG

Dr. Hlavács Imre

1945–2012

Életének 67. évében tragikus hirtelenséggel elhunyt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara titkára Dr. Hlavács Imre aki e tisztséget 1983-tól töltötte be. Dr. Hlavács Imrét az Ügyvédi Kamara saját halottjának tekinti. Ennyi a száraz tény és a szomorú hír, amely halála alkalmából a sajtóban nyilvánosságot kapott.

Sokkal többen vannak azonban, akiket lesújtott az, hogy soha többé nem élvezhetik személyes jelenlétét. Mindenekelőtt a családja, különösen feddő szeretettel titkolt, apai büszkeséggel nevelt fia, akinek a jogász pályára irányítását kezdetektől fogva, tanácsokkal ellátva, óvva segítette.

Értetlenül áll a tény előtt a szakmai közönség: bírák, ügyészek és az ügyvédi kar, akik számára a korrekt kolléga, az ügyek békés elintézését szorgalmazó jogász vele a jól felkészült ügyvéd-társ, vagy ellenfél dőlt ki a sorból.

A megyei ügyvédek közönségét – a gyászon kívül – egy olyan vezető elvesztése is sokkolja, aki a kamara közösségi ügyeit mindvégig, empatikusan segítő humanizmusa által vezérelve intézte.

Képviselte az egyéni és a szakmai közösségi érdekeket számtalan országos fórumon. E szűkebb értelemben vett körön kívül gyászolnak továbbá azok akik megbízással látták el élete során és most nélküle bizalmi képviselet nélkül maradtak. (Ezek száma több ezer fő)

Vele elveszett a határozott, egyben életvidám szereplője az életnek, az ő szakmai eleganciája párosult a könnyed, életvidám, sportos személyiségével, és talán nem véletlen, hogy éppen annak a sportnak vált áldozatává amelyet legalább annyira szeretett mint az ismeretlen tájak fáradtságos felkeresését. Tátongó az az űr, amelyet maga után hagyott barátai körében is, őket nem korosztályukból hanem emberi tulajdonságaik szerint választotta maga köré, hogy életnek ne legyen egyetlen olyan pillanata sem amelyet a magány vagy az unalom árnyéka fedne le.

Személyiségére oly jellemző tartása, viselete, beszédmódja, humora mind-mind olyan jelenséggé varázsolta akit a jogkereső, jogalkalmazói közönség nem láthat többé a törvényház környékén sem.

Drága Imre nyugodj békében!

*Dr. Cserba Lajos
az Ügyvédi Kamara elnökségi tagja, az Advocat Alapítvány elnöke*

LÁTOGASSÁK AZ ÜGYVÉDI KAMARA HONLAPJÁT!

A B.-A.-Z. megyei Ügyvédi Kamara híreit,
közleményeit, a mindenkor aktuális ügyvédi névjegyzéket
olvashatják:

www.miskolciugyvedikamara.hu

A Magyar Ügyvédi Kamara szabályzatait
olvashatják:

www.magyarugyvedikamara.hu

A Kamaránkkal együttműködő Novotni Alapítvány ajánlott szakmai közleményei:

- Gedeon Magdolna: Az antik Róma „sportjoga” (monográfia), 2005.
- Pribula László: Magyar reklámjog (monográfia), 2005.
- Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata (monográfia), 2006.
- Juhász László: A magyar fizetésképtelenségi jog kézikönyve átdolgozott 2. kiadás (monográfia), 2008.
- Olajos István: A vidékfejlesztési jog kialakulása és története (monográfia), 2008.
- Szilágyi János Ede: Eredetvédelmi kérdések a borjogban – Változó közösségi szabályozás 2009-től (monográfia), 2009.
- Gondosné Pusztahelyi Réka (szerk.): Miskolci Konferenciák 2006-2007 – A magánjogi kodifikáció eredményei (tanulmánykötet), 2008.
- Barta Judit (szerk.): Miskolci Konferenciák 2008 – Bank és hitelviszonyok – Kodifikációs tanulmányok az új Ptk. születése kapcsán (tanulmánykötet), 2009.